

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**EBEVEYNLERİ 18 YAŞINDAN ÖNCE BOŞANMIŞ VE BOŞANMAMIŞ
BİREYLERİN KİŞİLİK ÖRÜNTÜLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI VE
ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Gamze Tezcan

Danışman

Yrd.Doç.Dr. Melis Seray Özden Yıldırım

İstanbul-2017

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**EBEVEYNLERİ 18 YAŞINDAN ÖNCE BOŞANMIŞ VE BOŞANMAMIŞ
BİREYLERİN KİŞİLİK ÖRÜNTÜLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI VE
ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Gamze Tezcan

Danışman

Yrd.Doç.Dr. Melis Seray Özden Yıldırım

İstanbul-2017

T.C.
HALİÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Psikoloji.....Anabilim/Anasanat Dalı Klinik Psikoloji Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi Görme Tercan..... tarafından hazırlanan
"Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış ve boşanmamış bireylerin.....
kistik davranışlarının karşılaştırılması ve çeşitli demografik özellikler açısından incelenmesi"
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi 16.06/2017

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Melis Seray ÖZDEN-YILDIZKİM
Danışman: Halilçayır Kültür Üniv. Psikoloji ASD/ABD
Öğr. Üyesi

Melis Seray Özden

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Aliye Gündoğdu
Halilçayır Kültür Üniv. Psikoloji ASD/ABD Öğr. Üyesi

Aliye Gündoğdu

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Elvan Elai Harbelen
Halilçayır Kültür Üniv. Psikoloji ASD/ABD Öğr. Üyesi

Elvan Elai Harbelen

Jüri Üyesi:
.....Üniv. ASD/ ABD Öğr. Üyesi
(Yedek)

ÖNSÖZ

Ebeveynleri 18 Yaşından Önce Boşanmış ve Boşanmamış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Karşılaştırılması ve Çeşitli Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi adlı bu araştırma Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı'nda tez olarak hazırlanmıştır.

Bu süreçte, karşılaştığım bütün zorluklara sonsuz özveri ve destekle karşılık veren, bana yol gösteren tez danışmanım Yardımcı Doçent Doktor Melis Seray Özden Yıldırım'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Evladı olmaktan gurur duyduğum, bana her zaman güvenen ve motive eden canım annem Nurgül Ataselim'e ve beni her zaman destekleyen, yokluğunu düşünemediğim babaannem Berna Tezcan'a candan teşekkür ediyorum.

Zor zamanlarımda bana destek olan, dostluğuyla yüzümü güldüren canım dostum Gökay Kocasirkecioğlu'na çok teşekkür ediyorum.

GAMZE TEZCAN

İstanbul-2017

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR.....	xi

1.GİRİŞ.....1

1.1. Problem Tanımı.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	4
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6. Sayıtlar.....	6
1.7. Tanımlar.....	6

2.İLGİLİ LİTERATÜR.....7

2.1. Aile.....	7
2.1.1. Ailenin İşlevi.....	8

2.2. Boşanma.....	10
2.2.1. Boşanma ile İlgili Modeller.....	11
2.2.1.1. Kessler'in Modeli.....	11
2.2.1.2. Bir Yas Süreci Olarak Boşanma.....	13
2.2.1.3. Bohannan'ın Modeli.....	14
2.2.1.4. Smart'ın Modeli.....	15
2.2.2. Boşanmanın Çocuklar Üzerindeki Etkisi.....	16
2.2.3. Yaş ve Gelişim Düzeyine göre Çocukların Boşanmaya Tepkileri.....	18
2.2.3.1. Boşanmaya Yönelik Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Tepkileri.....	18
2.2.3.2. Boşanmaya Yönelik İlköğretim Dönemindeki Çocukların Tepkileri.....	18
2.2.3.3. Boşanmaya Yönelik Ergenlik Dönemindeki Çocukların Tepkileri.....	18
2.2.4. Boşanma ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	19
2.2.4.1. Boşanma ile İlgili Yurtiçinde Yapılmış Çalışmalar.....	19
2.2.4.2. Boşanma ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar.....	20
2.3. Kişilik.....	22
2.3.1. Kişilik Teorileri.....	22
2.3.1.1. Freud' un Kişilik Gelişimi Kuramı.....	23
2.3.1.2. Erikson' un Kişilik Gelişimi Kuramı.....	24
2.3.2. Kişiliğin Oluşumu.....	25
2.3.2.1. Kişiliğin Oluşumunda Aile Etkisi.....	26
2.3.2.1.1. Parçalanmış Ailelerde Kişiliğin Gelişimi.....	27
3.YÖNTEM.....	28
3.1. Araştırmanın Modeli.....	28
3.2. Evren ve Örneklem.....	28
3.3. Veri Toplama Aracı.....	28
3.3.1. Demografik Bilgi Formu.....	28
3.3.2. Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri.....	29

3.4. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	33
3.4.1. Kolmogorov-Smirnov Normal Dağılım Testi.....	33
3.4.2. Parametrik Olmayan Testler.....	34
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	35
5. TARTIŞMA.....	76
6. ÖNERİLER.....	85
KAYNAKÇA.....	86
EKLER.....	97
EK 1: Demografik Bilgi Formu.....	98
EK 2: Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (Örnek Form).....	101
ÖZGEÇMİŞ.....	103

ÖZET

Bu araştırmada ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış ve boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma İstanbul ili merkezinde ikamet eden ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış ve boşanmamış toplam 140 (70 kadın 70 erkek) kişi ile gerçekleştirilmiştir.

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış ve boşanmamış kişilerin demografik bilgilerini öğrenebilmek için, araştırmacı tarafından geliştirilen demografik bilgi formu ve kişilik örüntülerinin belirlenmesi için de MMPI (Minnesota ok Yönlü Kişilik Envanteri) kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda anne babası 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki kişilerin hipokondriasis, depresyon, histeri, psikotik sapma, paranoya, psikasteni, şizofreni, sosyal içe dönüklük düzeyleri ebeveynleri boşanmamış kişilere göre yüksek bulunmuştur. Ebeveynleri boşanmış kadınların hipokondriasis, depresyon, histeri, erkeklik-kadınlık, paranoya, psikasteni, şizofreni, sosyal içe dönüklük düzeyleri ebeveynleri boşanmış erkelere göre yüksek bulunmuştur. Sosyo-ekonomik durumlarını iyi olarak değerlendiren ebeveynleri boşanmış kişilerin paranoya düzeyleri, sosyo-ekonomik durumlarını orta olarak değerlendiren kişilere göre düşük bulunmuştur. Sosyo-ekonomik durumlarını iyi olarak değerlendiren ebeveynleri boşanmamış kişilerin, erkeklik-kadınlık düzeyleri sosyo-ekonomik durumlarını orta olarak değerlendiren bireylere göre yüksek bulunmuştur. Ebeveynleri boşanmamış kişilerin kişilik örüntüleri annelerinin eğitim düzeyine göre incelendiğinde annesi lise ve altı düzeyinde eğitime sahip olan kişilerin erkeklik kadınlık düzeyleri anneleri üniversite mezunu olan bireylere göre düşük bulunmuştur. Ebeveynleri boşanmamış kişilerin kişilik örüntüleri babalarının eğitim düzeyine göre incelendiğinde babaları lise ve altı düzeyinde eğitime sahip olan kişilerin histeri düzeyleri babaları üniversite mezunu olan kişilere göre düşük

bulunmuştur. Ebeveynleri boşanmamış erkeklerin psikotik sapma ve hipomani düzeyleri kadınlara göre yüksek bulunmuştur. Kadınların ise erkeklik kadınlık düzeyleri erkeklere göre yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile, Boşanma, Kişilik Örüntüleri

Comparing and investigating the personality patterns of the individuals according to marital status of their parents and demographic variables

Abstract

In this study, it is aimed to compare the individuals aged between 20-27 whose parents were divorced when they were younger than 18 and whose parents were not divorced with regard to their personality patterns. The study is carried out with total 140 (70 females and 70 males) persons whose were divorced and not divorced before the age 18 and living in the center quarters of the province Istanbul.

The demographic information form which is developed by the researcher is used in order to learn the demographical data and the MMPI (Minnesota Multi Personality Inventory) is used in order to determine and specify the personality patterns.

As a result of the research carried out, the hipochondriasis, depression, hysteria, psychotic deviation, paranoia, psychasthenia, schizophrenia, social introversion levels of the persons whose parents were divorced when they were younger than 18 have been found higher than the persons whose parents were not divorced. In addition to this, the hipochondriasis, depression, hysteria, masculinity-femininity, paranoia, psychasthenia, schizophrenia, social introversion levels of the females have been found higher than the males whose parents were divorced. The paranoia level of the persons having divorced parents whose socio-economical situations were evaluated as good and higher have been found higher than the persons whose socio-economical situations were evaluated as fair. The masculinity-femininity levels of the having divorced parents whose socio-economical situations were evaluated as good have been found higher than the individuals whose socio-economical situations were evaluated as fair.

When the personality patterns of the persons whose parents were not divorced were examined according to the educational levels of their mothers, the masculinity-femininity level of the persons whose mothers have high school and lower level of education have been found lower than the persons whose mothers were graduated from university. When the personality patterns of the persons whose parents were not divorced were examined according to the educational levels of their fathers, the hysteria levels of the persons whose fathers have high school and lower level of education have been found lower than the individuals whose fathers were graduated from university. The psychotic deviation and hypomania levels of the males whose parents were not divorced have been found higher than the females. The masculinity-femininity levels of the females have been found higher than the males as well.

Key words: Family, Divorce, Personality Patterns

TABLolar LİSTESİ

3.4.1. Kolmogorov-Smirnov Normal Dağılım Testi.....	33
4.1. Örneklem Grubunun Tanımlayıcı Özellikleri.....	35
4.2. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımı.....	37
4.3. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Anne Baba Boşanma Durumuna Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	39
4.4. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	43
4.5. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Daha Önce Psikolojik Yardım Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	45
4.6. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	47
4.7. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Toplam Kaç Kardeş Olduğuna Göre Karşılaştırılmaları için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	48
4.8. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Beraber Yaşamadığı Ebeveyni ile Görüşme Sıklığına Göre Karşılaştırılması için Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	50
4.9. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Boşanmadan Sonra Ebeveynlerin Tutumuna Göre Karşılaştırılması için Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	52
4.10. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Algılanan Sosyo-ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	54
4.11. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Annelerinin Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi	

Sonuçları.....	56
4.12. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	58
4.13. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Beraber Yaşamadığı Ebeveyni ile Görüşme Durumuna Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	59
4.14. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Boşanma Sırasındaki Yaşlarına Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	61
4.15. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Boşanmadan Sonra Annenin Tekrar Evlenip Evlenmemesine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	62
4.16. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Boşanmadan Sonra Babanın Tekrar Evlenip Evlenmemesine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	64
4.17. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Boşanmadan Sonra Hangi Ebeveyni ile Yaşadığına Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	65
4.18. Ebeveynleri Boşanmamış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Algılanan Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	67
4.19. Ebeveynleri Boşanmamış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Annenin Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	68
4.20. Ebeveynleri Boşanmamış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	70
4.21. Ebeveynleri Boşanmamış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....	72
4.22. Ebeveynleri Boşanmamış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Medeni Durumlarına	

Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları.....74

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 4.1. Ebeveynlerin Boşanma Durumuna Göre Kişilik Örüntülerine İlişkilerin Diyagram.....	42
--	----

KISALTMALAR

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

MMPI: Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri

SPSS: Statistical Package for The Social Sciences

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1.Problem Tanımı

Aile bireyler için hem fizyolojik hem ekonomik hem kültürel hem de toplumsal olarak belirleyicidir (Türküm, Kızıлтаş, Bıyık ve Yemenici, 2005). Toplum değerlerinin sağlam ve sağlıklı kuşakların oluşması aile içinde yer alan bireylerinin gereksinimlerinin tam olarak yerine getirilmesi ile gerçekleşmektedir. Bu nedenle sağlıklı toplumun oluşması için aile önemli bir olgu olarak yer almaktadır. Bu olgunun içinde çocuklar da eşler ile beraber yer almaktadır.

Toplumun temel taşı olan ailenin sağlıklı ve sağlam olması ile beraber toplumların sosyal yapı ve düzeni, genel sağlığı, ahlaki ve hukuki düzeni, nüfusu, kültürel kimliği, ekonomik yapılanması şekillenmektedir. Evlilik süresince , bireylerin gereksinimleri ve beklentilerinin gerçekleşmemesi, eşlerin arasındaki etkileşim ve paylaşmayı azaltmaktadır. Azalan etkileşim ve paylaşım sonucu taraflardan biri veya her ikisi üzerinde stres ve endişe oluşabilmektedir. Bu endişe ve stres de başka problemleri tetikleyebilmekte ve çiftler boşanma ile sonuçlanabilecek bir ayrılık sürecine girebilmektedir (Özgüven,2014:280).

Çocuk beraber yaşadığı ebeveynlerin davranışlarını izlemekte ve bu davranışları örnek almaktadır. Ebeveynlerin karı koca olarak birbiriyle olan ilişkileri ve çocuğa karşı davranışları, çocuktaki ilk kişilerarası duygu, tutum ve davranışların meydana gelmesinde temeli oluşturmaktadır. Bu sebeple ailenin sağlıklı bir yapıya sahip olması büyük önem taşımaktadır (Cüceloğlu, 1994).

Boşanmaların sonucunda çocukların gelişimlerini etkileyecek etmenlerde ortaya çıkabilmektedir. Bu etmenlerin ortaya çıkmasında çocuğun yaşı, gelişim durumu, olduğu yaşa gelene kadar yaşadıkları ve kişilik özellikleri önem taşımaktadır (Türkaslan, 2007).

Çocuğun yaşamında boşanmanın etkileri oldukça fazla olabilmektedir. Bu nedenle yaşam düzeninin değişmesi olarak da ele alınabilmektedir. Çocuğun değişen yaşam düzeni onun stresli bir hayat yaşamasına neden olabilmektedir. Yapılan çalışmalarda boşanmış ailelerden gelen çocukların genel iyi oluş düzeyleri (Demo ve Acock, 1996) ebeveynleri boşanmamış çocuklara göre daha düşük bulunmuştur.

Çocuklar ailelerini rol model olarak almaktadırlar. Bu sayede çocuklar olumlu sosyal davranışlar ve değerler edinmektedir. Çocukların ilerde sağlıklı bireyler olmamaları için, beraber büyüdüleri ailelerin görevlerini doğru bir şekilde yerine getirmeleri gerekmektedir. Çocuklar ailelerinden benimsedikleri davranış kalıplarını geliştirmekte ve sosyal bir birey olma sürecine girmektedirler (Yavuzer, 2006).

Eşler arasında yaşanan çatışmalar, anne baba rollerini üç şekilde etkileyebilmektedir. Birincisi, çocuklar üzerinde kurulan disiplinin etkisinin azalmasında; bu da çocukların antisosyal davranışlar geliştirilmesine ve davranışları üzerindeki kontrolünün azalmasına neden olabilmektedir. İkincisi, ebeveynlerin çocuklarından uzaklaşmalarına ya da onları reddetmelerine yol açabilmekte ve bunun devamında da çocuklarda uyum sorunları gelişebilmektedir. Üçüncüsü, ebeveynlerin çocukları üzerinde oldukça fazla psikolojik ve duygusal kontrol kullanmalarına neden olabilmekte; bu da, çocukta, kaygı ya da depresyon gibi sorunlu davranış kalıplarının görülmesine sebep olabilmektedir (Fauber ve ark.1990 akt .Özen,1998)

Boşanma gerçekleşikten sonra çocukların içinde buldukları düzen değişebilmekte ve genellikle ebeveynlerinin birinden ayrı yaşayabilmektedir. Çocukların yaşadıkları ev ve okulları değişebilmekte, alışması gereken yeni bir çevre bu çocukların mutsuz olmalarına neden olabilmektedir. Bununla beraber oluşan bu problemler kişiler üzerinde etkilerini ömür boyu sürdürebilmektedir. Boşanmanın uzun süre sürebilen etkileri daha çok; toplumdaki uzaklaşmak, depresyon, özgüven eksikliği olarak açıklanmaktadır.

Boşanmanın etkilerini uzun süre atlatamayan kişiler genellikle yetişkinlik dönemlerinde de ebeveynleri gibi evliliklerini uzun süreli devam ettirememektedirler (Öztürk, 2007).

Boşanma sürecinde çocuklar kendilerini boşanma sebebi olarak görebilmekte bu sebeple de kendilerini mutsuz hissedebilmektedirler. Bununla beraber çocuğun sosyal çevresinde ona yöneltilen sorularla çocuk kendini daha çok baskı altında hissetmekte ve ebeveynlerine öfke duyabilmektedir (Keskin, 2007; Öztürk, 2005).

Kişiliğin temelleri kalıtım ve çevre faktörleri ile ortaya çıkmaktadır. Çocuğun potansiyelinin oluşmasında kalıtımın, bu potansiyelin sürdürülmesinde ise çevrenin önem taşıdığı vurgulanmaktadır. Çocukluk yıllarında ebeveynlerinin yaklaşımlarının çocuğun kişilik gelişimine etki ettiği belirtilmektedir (Özdemir ve ark, 2012).

Bu araştırmada da ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış ve boşanmamış bireylerin kişilik örüntülerinin karşılaştırılması ve çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış ve boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin karşılaştırılmasıdır. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmanın diğer alt amaçları da bu kişilerin kişilik örüntülerini cinsiyet, eğitim durumu, anne ve babalarının eğitim düzeyi, sahip oldukları kardeş sayısı ve ailelerin sosyo-ekonomik seviyesi değişkenlerine göre incelenmesidir.

1.3. Araştırmanın Problem Cümlesi

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaşları arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri ile ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaşları arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri farklılık göstermekte midir?

1.3.1. Alt Problemler

1- Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış ve boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri;

- a) Cinsiyetlerine göre
- b) Annelerinin eğitim düzeyine göre
- c) Babalarının eğitim düzeyine göre
- d) Sahip oldukları kardeş sayılarına göre
- e) Ailelerin ekonomik seviyelerine göre

farklılık göstermekte midir?

2- Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri;

- a) Boşanmanın üstünden geçen süre
- b) Kiminle yaşadığına göre
- c) Annelerini görme sıklıklarına göre
- d) Babalarını görme sıklıklarına göre
- e) Boşanma ile ilgili psikolojik yardım almalarına göre

farklılık göstermekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Ruh sağlığı yerinde olan bireylerin yetişmesi toplum için oldukça önemlidir. Bununla beraber Türkiye' de boşanmış ve boşanma sürecindeki ailelere, yakınlarına yönelik hizmetlerin daha düzenli olabilmesi için öncelikle bu konuda yapılan araştırmaların artırılması gerekmektedir (Arıkan, 1992).

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2015 araştırmalarına göre, 2013 yılında Türkiye'de evlenme sayısı 600.238, boşanma sayısı 125.305; 2014 yılında evlenme sayısı 599.704 boşanma sayısı 130.913; 2015 yılında evlenme sayısı 602.982, boşanma sayısı 131.830 olarak belirtilmiştir. Bu verilere bakıldığında her yıl yaklaşık 600.000 kişi evlenmiş ve yaklaşık 130.000 kişi boşanmıştır (TÜİK, 2015).

Literatür incelendiğinde, çocuklar için ebeveynlerinin boşanmasının zorlu bir durum olduğu ve çocukların bu süreçte sorunlar yaşayabildiği görülmektedir. Bu sürecin sağlıklı yönetilemediği durumlarda çocuklar psikolojik ve davranışsal sorunlar yaşamakta, okul başarıları ve sosyal becerileri gibi birçok alanda olumsuz etkileri olabilmektedir. Ortaya çıkan bu durumların çocuğun kişilik gelişimine de büyük etkileri olabilmektedir.

Yapılan araştırmalarda boşanmanın çocukların ruhsal gelişimini olumsuz etkileyebildiği ve boşanmış ebeveynleri olan çocukların, ebeveynleri boşanmamış çocuklara göre psikolojik problemler yaşaması açısından iki kat risk altında olduğu vurgulanmaktadır (Cebiroğlu, 1977).

Bu çalışma, böylece özellikle ebeveynleri boşanmış kişilerin yetişkinlik döneminde de kişilik örüntüleri açısından boşanma sürecinde nasıl etkilendiklerini ortaya koyma açısından önem taşımaktadır. Boşanmadan sonra çocuklarının yaşadığı sorunların yetişkinliğe kadar sürecek şekilde uzun süreli etkiler bırakmaması için önlemler alınmasına yardımcı olacaktır. Boşanma sürecine girildikten sonra çocuğun yaşı, sosyo ekonomik durumu ve eğitim durumuna, boşandıktan sonra kiminle beraber kaldığına, kardeş sayısına, üvey anne babaya sahip olmasına ve çocuğa gösterilen tutumlara dikkat edilmesi ve koruyucu önlemlerin alınması için bir yol gösterici olacaktır.

1.5. Sınırlılıklar

Çalışma, İstanbul' da yaşayan rastgele seçilmiş ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış ve boşanmamış 20-27 yaşları arasında üniversitede okuyan ya da üniversiteden mezun olmuş 140 kişiyle sınırlıdır.

Çalışma, veri toplama aracı olarak kullanılan Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI) ölçeği ve bu ölçeğe verilen cevaplar ile sınırlıdır. Bu ölçeğin haricinde Demografik Bilgiler Formu kullanılmıştır.

1.6. Sayıtlar

Araştırma kapsamında birtakım varsayımlar söz konusudur. Bunlardan ilki kişilik örüntülerinin bilimsel olarak ölçülebilir olduğudur. Ayrıca, veri toplama aracı olarak kullanılan MMPI envanterinin geçerli ve güvenilir olduğudur.

Araştırma için seçilen örneklemin araştırma evrenini temsil ettiği kabul edilmektedir. Örneklem grubunda yer alan bireylerin, envanterler vasıtasıyla belirttikleri cevapların doğru ve tarafsız olduğu kabul edilmektedir.

1.7. Tanımlar

1.7.1. Aile: Aile, eşler ve çocuklar arasında güvenilir ilişkilerin kurulduğu ve topluma hazırlanma sürecinin ilk olarak gerçekleştiği kurumdur (Sayıl, 2000)

1.7.2.Boşanma: Boşanma, eşlerden birinin istemesi üzerine hakimin bu istemi yerinde görerek, eşler arasındaki evlilik ilişkisini sonlandırmasıdır (Yılmaz, 2003: 108)

1.7.3. Kişilik: Bireyi başkalarından ayıran, doğuştan getirdiği ve sonradan kazanılan, tutarlı olarak sergilenen özelliklerin bütünüdür (Burger, 2006)

BÖLÜM 2

İLGİLİ LİTERATÜR

Bu bölümde, araştırmanın içeriğinde yer alan konular; Aile, boşanma ve boşanmanın bireyler üzerindeki etkileri ve kişilik gelişimiyle ilişkisi ile ilgili kuramsal ve kavramsal açıklamalara ve ilgili konularda yurtdışında ve yurtiçinde yapılan araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. AİLE

Aile, içinde bulunan kişilerin arasında evlilik, kan bağı ve çocuk bağları olan, aynı evde yaşayan, buldukları toplumla arasında etkileşimler bulunan bireylerden meydana gelen en küçük toplumsal kurumdur (Dönmezer,1999)

Aile tanımı ele alınış biçimine göre değişebilmektedir. Ancak bu tanımların içinde evrensel olarak yer alan bazı gelişimsel olaylar yer almaktadır. Aile içinde yer alan bireylerin birbirlerine karşı bağılıkları olmaktadır. Bu bağılılık uzun yıllar sürmektedir. Bu kalıcılık aile kavramının en önemli ayırt edici özellikleri içinde yer almaktadır (Gülerce, 1996).

Aile sürekli olarak yenilenen bir sistemdir. Aynı zamanda aile daha geniş sosyal sistemlerle de etkileşim halinde yer almaktadır. aile tanımını yapabilmek için onu meydana getiren bazı özelliklere dikkat etmek gerekmektedir (Gladding, 2002).

2.1.1. Ailenin İşlevi

Yeni doğan çocukların bakılıp büyütülmesi ve sosyalleştirilmesi ailenin en temel işlevidir. Bu sebeple aile eğitimin başladığı yer olarak görülmektedir. Kişiliğin temelleri aile ortamında atılmaktadır. Çocuğun içinde yaşadığı toplumla sağlıklı etkileşime girebilecek bir birey olarak yetişmesi, öncelikle aile içinde ve çevresinde sağlanır. Bu nedenle aile yapısının ve aile içindeki ilişkilerin çocukların üzerinde çok önemli etkileri bulunmaktadır (Calvin ve Brommel, 1991 ; Bulut, 1990).

Nazlı (2003) aileden beklenen görevleri şu şekilde açıklamaktadır:

1. Her ailenin, aileyi oluşturan kişilerin kimlik oluşturmaya destek olması gerekmektedir. Bunlar daha çok, ailenin değerlerini meydana getirme, cinsiyet gibi toplumla aile üyelerini etkileşime sokma şeklinde sıralanmaktadır.

2. *Sınırları Düzenleme:* Ailenin, aile bireyleriyle çevre arasında etkileşim kurmasını sağlama, bireylerin özerk olabilmeleri için içinde buldukları çevreyi yönlendirme gibi dışsal etkenleri düzenleme ile beraber, aile bireylerinin özerkliklerini ve bireyselliklerini devam ettirmelerini sağlayacak, içsel etkenleri de düzenlemektedir.

3. *Ailenin Duygusal Atmosferini Düzenleme:* Aile, içinde yer alan bireylere, her koşulda desteklendikleri duygularını hissettirilebilmelidir.

4. *Aile Yapısında Oluşan Değişimleri Düzenleme:* Ailenin, aile içinde yaşanabilecek değişim ve stres içeren olaylar ile ilgili dengeyi sağlayan bir kurum olmalıdır.

5. *Ev Halkının Düzenini Sağlama:* Ailenin sahip olması gereken en temel ihtiyaçları karşılayarak, aile düzeninin devam etmesi ile sorumludur (Nazlı, 2003).

Toplumla etkileşim halinde olan bir ailede güven ve sevgi ihtiyacını yeterince karşılayabilen çocuklar, gelişimleri için sahip olmaları gereken yaşantıları

deneyimleyebilmektedir. Üzerlerine düşen sorumlulukların bilincinde olan aileler çocuklarının özerk olma yolunda yeterli olanakların sağlanması için çaba göstermektedirler ve çocuklarının kişilik yapısını sağlamlaştırmaktadırlar. Çocuğun ileriki yaşamında oluşturduğu tavırların, ortaya çıkardığı tutum ve davranışların temelini ailesi ile olan ilişkisi oluşturmaktadır. Çocukların yaşamdan keyif almaları, yeteneklerinin farkedilmesi ve geliştirilmesi, sağlıklı ve verimli birer yetişkin olmaları, onların bedensel, zihinsel, toplumsal ve duygusal gereksinimlerinin karşılanması ile gerçekleşmektedir. Bunun ortaya çıktığı kurum da ailedir (Ekşi, 1990).

Kişiliğinin temelleri ve davranışları çocuğun içinde büyüdüğü aile tarafından şekillenmektedir, çocuk rol model olarak evin içindeki anne ve babasını almaktadır ve onların davranışlarını taklit ederek bu davranışları kişiliklerinin bir parçası haline getirmektedir. Sağlıksız aile ortamında yetişen çocuklar uygun olmayan davranışları benimsemekte ve kişilikleri bundan olumsuz etkilenebilmektedir. Sağlıklı bir aileye sahip olmak bu nedenle önemli bulunmaktadır (Bahar, 2002).

Anne-babanın yaşadığı çatışmalar ve iletişim problemleri çocuklara belirli derecelerde yansımaktadır. Suçlamaların, kavga ve şiddetin daimi olduğu ev ortamında çocuklar sıkıntılar yaşayabilmekte ve bu durum onlarda büyük izler bırakabilmektedir (Yörükoğlu, 2000).

Sağlıklı bir aile ortamının sağlanamadığı ortamda yetişen kişiler ise duygu ve düşüncelerini tanımlamakta zorluk çeken, sürekli başkaları tarafından yönlendirilmeye ihtiyaç duyan,“güvensiz” kişiler olmaktadır. Çocuğun yetiştiği ortamda kendi gerçeğinin sürekli reddedilmesi sonucu, çocuk kendi algı, duygu ve düşüncelerine güvenememektedir. Bu sebeple başkalarının duygu ve inançlarına ihtiyaç duymaktadır. Bu durumda çocuk, dıştan denetimli bir kişilik oluşturabilmektedir. Başkalarının düşünceleri davranışlarının temelini oluşturmaktadır. Kendi duygu ve düşüncelerinden zamanla uzaklaştırmaktadırlar (Cüceloğlu, 1996).

Evlilik, süreç içerisinde bazı sorunları da (çiftlerin farklı aile yapıları, mizaç farklılıkları, beraber yaşamanın getirdiği sorumluluklar vb.)beraberinde

getirebilmektedir. Eşler ortaya çıkan sorunları aşmak için destek sistemlerinden yararlanmazlarsa ve bu sorunlar aşılamazsa boşanma sürecine girilebilmektedir (Demirkan ve ark, 2009).

2.2. BOŞANMA

“Boşanma, eşler yaşıyor iken, bir eşin kanunda geçerli olan nedenlerden birini göstererek açtığı dava sonucunda evlilik birliğini hakim kararı ile son verilmesi” olarak tanımlanmaktadır (Akıntürk, 2003). Boşanma olgusu her geçen gün daha çok artmaktadır.

Türk Medeni Kanunu’na (2001) göre boşanmanın sebepleri; aldatma, cana kast ve kötü ve onur kırıcı davranışlar, eşlerin birbirini terk etmesi, ruh hastalığı, sürekli geçimsizlik halleridir. Medeni Kanun’ da belirtilen bu nedenlerden ilk beşi “özel”, sürekli geçimsizlik ise “genel” boşanma nedeni olarak kabul edilmektedir. Evlilikte ki sorunların giderilmediği durumda evliliği sonlandırmak adına eşlerden biri ya da her ikisi yasal işlemleri başlatarak boşanma sürecine girmektedirler.

Ünlü (1993) ülkemizde artan boşanma oranlarının daha çok kadının ekonomik bağımsızlığa sahip olması, aile şeklinin farklılaşması, yasal olarak boşanmanın daha kolay hale gelmesi ve boşanmaya dair bakış açısının toplum üzerinde değişmesi gibi etkenlerden kaynaklandığını vurgulamaktadır.

Boşanmanın nedenleri üzerine yapılan araştırmalarda pek çok sebep bulunmakla birlikte, en sık rastlanan ve en önemli olanlar; eşin hayatına karışma, zina, kötü davranışlar, terk etme, uyumsuzluk, ailenin diğer bireyleri ile aynı evde oturma, aile büyüklerinin veya eşlerin çözemediği cinsel problemler, çok çalışma, eşlerin beraber vakit geçirememesi, işsizlik, alkol, kumar ve şans oyunlarına yönelme, eşlerden birinin psikolojik sorunlar yaşaması olarak ön plana çıkmaktadır (Özkan, 2004).

2.2.1. Boşanma ile İlgili Modeller

2.2.1.1. Kessler'in Modeli

Kessler boşanmayı 7 emosyonel evreye ayırmıştır:

(Kessler,1975;akt. Özgüven, 2001) ;

-Gözünü açmak, tatsız olan gerçeği görmek

-Erozyon

-Ayrışma

-Fiziksel Ayrılık

-Yas

-İkinci ergenlik

-Araştırma ve sıkı çalışma

Gözünü açmak, tatsız olan gerçeği görmek: İlk başta sahip olunan romantik duygular yok olduğunda, eşler birbirinden farklı olmaya başladığında bu evreye girilmektedir. Sorunlara çözüm bulmak istememe, eşlerin ilişkinin kötü taraflarını fark etmelerine yol açmaktadır. Bu süreç ilişkiye zarar verebildiği gibi, ilişkinin daha iyi hale gelmesine de sebep olabilmektedir. Bu evre; eşlerin birbirlerine karşı beklentilerini yok ettiği bir gerçekle yüzleşme sürecidir (akt.Özgüven,2001; Kessler, 1975).

Birey, farkındalığının artmasıyla beraber olumsuzluklar üzerine daha fazla odaklanmaya başlamaktadır. Kişi, eş idealizasyonu ve gerçekler arasında kalmaya başlamaktadır. Bununla beraber enerjisinin çoğunu eşinin ve ilişkisinin olumsuz taraflarına harcamaktadır (akt.Özgüven,2001; Kessler, 1975).

Erozyon: Bu evrede, önceki evrede ortaya çıkarılmayan acı, öfke ve hayal kırıklıkları yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamaktadır. Kişiler artık eşleriyle ilgili olumsuz

düşünmeye başlamakta ve birbirlerine müdahaleci bir tavırla hareket etmektedirler. Birbirlerine karşı daha umarsız davranışlar gösterdikleri görülmektedir (akt.Özgüven,2001; Kessler, 1975)

Ayrışma: Bu evrede eşlerin evliliğin devam ettirmek için gerekli davranışları yapmadıkları görülmektedir. Eşler problemlere çözmek yerine yok saymayı tercih etmektedirler. Eşlerin eylemleri farklı alanlara yönelmeye başlamaktadır ve bu eylemler eşlerden biri daha fark edilebilir biçimde yaşamaktadır. Eşler veya eşlerden biri artık yeni bir kimlik oluşturma düşüncesi içine girebilmektedir (akt.Özgüven,2001; Kessler, 1975).

Fiziksel ayrılık: Evlilikteki sorunların çözüme ulaşmadığı durumda fiziksel ayrılık ortaya çıkabilmektedir. Eşler yeni bir yaşam ve kimlik oluşturma ihtiyacı hissedebilmektedirler. Eşlerin yaşadığı yalnızlık hissi onların kendilerini yeni ilişkilere hazır hissetmelerine neden olabilmektedir (akt.Özgüven,2001; Kessler, 1975).

Yas: Bu evrede yaşanan yasta kaybın verdiği psikolojik süreçler ortaya çıkmaktadır. Eşler artık özgür olmak istemektedirler. Ancak daha önce yaşadığı ilişkilerin hatıraları kişiyi etkileyebilmektedir. Öfke ve depresyon, yas sürecinin ana unsurları olarak yer almaktadır. Eğer öfke, evlilik döneminde yaşanan sıkıntılar ile ilgili ise zarar verici olabilmektedir. Eğer kişinin bağımsızlığı ve sosyal ilişkiler geliştirmesine yönelik ise yararlı da olabilmektedir (akt.Özgüven,2001; Kessler, 1975).

İkinci Ergenlik: Bu evrede bireyin iyileşme ve bağımsızlık duygusu öne çıkmaktadır. Yapılan planlar daha çok gelecek ile ilgili olmaktadır (akt.Özgüven,2001; Kessler, 1975).

Araştırma ve sıkı çalışma: Bu evrenin ana unsuru kişinin kendini dengede tutmaya çalışması olmaktadır. Kendine ve başkalarına karşı farkındalığı artan kişi artık

geçmişinden rahatsız olmamakta ve girişimlerde bulunabilmektedir (akt.Özgüven,2001; Kessler, 1975).

2.2.1.2. Bir Yas Süreci Olarak Boşanma

Bu modelde; boşanma, ölümden sonra yaşanan yas duygusuna benzer bir durum olarak düşünülmektedir. Wiseman (1975) bu süreci 5 evrede incelemiştir:

İnkâr

Kayıp ve depresyon

Kızgınlık ve ambivalans

Yeni kimliğe uyum sağlama

Kabul ve yeniden işlev görme

İnkâr: Karı-koca ilişkisinin devam etmesine engel olan faktörler tam olarak belirleninceye kadar bu evre devam eder (Kessler, 1975; akt. Özgüven, 2001).

Kayıp ve Depresyon: Bu evrede evlilikte oluşan sorunlar daha çok ön plana çıkmaktadır. Kişi evliliğinin sonlanmasıyla ilgili düşünceler ortaya çıktığında tepki olarak; anlam kaybı, üzüntü, depresyon, yalnızlık hissi gibi duyguları yaşamaktadır (Kessler,1975; akt. Özgüven, 2001).

Kızgınlık ve ambivalans: Boşanma düşüncesi daha çok düşünüldüğünde, kızgınlık duygusu ortaya çıkmaktadır. Eşler arasında çocuklarla ilgili gelecek planları yapıldığında bu kızgınlığın daha çok arttığı görülmektedir (Kessler,1975; akt. Özgüven, 2001).

Yeni kimliğe uyum sağlama : Boşanma gerçekleşikten sonra birey yeni bir kimlik oluşturma evresine geçmektedir. Birey eski kimliğinde çözemediği; kişilik, mesleki, ve topluluk içerisinde kendine yeni bir kimlik oluşturmaya çalışmaktadır (Kessler,1975; akt. Özgüven, 2001).

Kabul ve yeniden işlev görme: Birey yeni kimliğinin gelişmesi ile beraber yeni başa çıkma stratejileri geliştirmektedir. Yeni ilişkiler için daha istekli olunmaktadır. (Kessler,1975; akt. Özgüven, 2001).

2.2.1.3. Bohannan'ın Modeli

Bohannan (1970); boşanmanın 6 süreçten geçtiğini öne sürmektedir. Bu evrede ortaya çıkan problemler, farklı zamanlarda ve farklı derecelerde yaşanmaktadır. Bu 6 süreç şunlardır: (Baruch ve Miller, 1992; akt. Ay, 2000)

- Duygusal boşanma
- Hukuki boşanma
- Ekonomik boşanma
- Anne-baba olarak (ebeveyn) boşanma
- Toplumsal boşanma
- Ruhsal boşanma

Duygusal boşanma: Emosyonel boşanma evliliğin sona erme sürecidir. Bu evrede eşlerin birinin, diğerine karşı duygusal isteği azalmaktadır. Eşlerin birbirleriyle olan ilişkisi sağlıklı olmamaktadır. Eşlerden biri daha mesafeli ve ilgisiz halde olabilmektedir (Baruch ve Miller, 1992; akt. Ay, 2000).

Hukuki boşanma: Evlilik birliğinin, mahkeme kararı ile beraber son bulması evresidir. Boşanma, yasalar içinde gerçekleşmiş bir evliliğin yasal açıdan sona erdirilmesi ve

kadın ile erkeğin yeni bir evlenme yapabilecek şekilde evliliklerin hukuki açıdan sona erdirilmesidir (Baruch ve Miller, 1992; akt. Ay, 2000).

Ekonomik boşanma: Eşlerin mülkiyetlerinin boşanma durumunda bölünmesi kararı verilmektedir (Baruch ve Miller, 1992; akt. Ay, 2000) .

Anne-baba olarak (ebeveyn) boşanma: Çocuğun yetiştirilme tarzı ile ilgili karar alma durumunda boşanmış eşler bir araya geldiklerinde problemler yaşanabilmektedir. Baba daha çok, annenin çocuklarını kendisinden uzaklaştırmak istediğini düşünmektedir. Diğer tarafta anne, karar alma konusunda kendini daha çok yetkin hissetmekte ve babanın çocuklarına karşı kendi otoritesini azalttığını düşünebilmektedir. Anne-babanın birbirlerine güven duymamaları sonucunda çocuklarla iletişimleri sağlıklı hale geldiği görülmektedir (Baruch ve Miller, 1992; akt. Ay, 2000).

Toplumsal boşanma: Boşanma ile beraber kişinin toplumsal etkileşiminde değişiklikler ortaya çıkabilmektedir. Boşananların çoğu bu dönemde arkadaşlarından yeterli desteği alamadıklarını belirtmektedirler (Baruch ve Miller, 1992; akt. Ay, 2000).

Ruhsal boşanma: Boşanmanın bu evresinde, kişi eşinden farklılaşma yolunu seçmektedir ve bu süreç, boşanmış kişinin tekrar bağımsız bir hal kazanmasına dek devam etmektedir. Bu yaşanan süreç kişinin kişilik gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır (Baruch ve Miller, 1992; akt. Ay, 2000).

2.2.1.4. Smart'ın Modeli

Bu model ise Erikson' un Gelişim Teorisine dayanarak Smart (1977) 'tarafından geliştirilen bir modeldir. Erikson'a (1963) göre çocuğun gelişimi sırasında, her bir evre çocuğun aşması gereken çatışmalarla belirlenmektedir. Bununla beraber çocuğun kişilik gelişimini sağlıklı sürdürebilmesi için her aşamadaki kriz sağlıklı bir biçimde çözüme

kavuşturulmalıdır. Eğer kriz ilgili aşamada çözümezse sonraki dönemlerde sorun yaratabilmektedir (Erikson, 1963).

2.2.2. Boşanmanın Çocuklar Üzerindeki Etkisi

Boşanma ile beraber çocuk sağlıklı bir aile ilişkisi içinde kalabilmektedir. Böyle bir durumda kalan çocuk fiziksel ve ruhsal açıdan kötü hissedebilmekte ve kaygılı olabilmektedir (Yorburg, 1983; Kaynaroğlu 1984; Yavuzer, 1986; akt. Aral, 1998).

Boşanma, mevcut aile yapısını değiştiren en önemli nedenler arasında yer almaktadır. Boşanma durumunda en çok etkilenen çocuklar olmakta fakat bu durumdan etkilenme derecesi her çocukta farklı olmaktadır. Çocuğun yaşı, gelişim ve kişilik durumu etkilenme derecelerini belirlemektedir (Türkaslan, 2007).

Çocukların boşanmaya verdiği tepkileri şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1.Boşanmanın inkar edilmesi
- 2.Boşanmaya neden olan durumlara öfke duyulması
- 3.Ebeveynleri birleştirmeye çabası
- 4.Depresyon
- 5.Boşanmanın kabul edilmesi (Özğüven 2000)

Parçalanmış ailenin çocukları çeşitli sorunlarla yüzleşmektedir. Birincisi, boşanmanın çocuğun günlük yaşantısına olan etkileri olarak düşünölmektedir. Çocuk boşanma yaşandıktan sonra farklı bir aile ortamı ile karşılaşmaktadır. İkinci olarak, boşanma esnasında çocuğun kaç yaşında olduğudur. Boşanmayı çocuğun küçük yaşta yaşaması psikoseksüel gelişim dönemleri açısından onu daha fazla etkileyecektir. Üçüncü olarak çocuğun ebeveynlerinden hangisi ile beraber yaşadığıdır. Çocuk hangi ebeveyni ile kalıyorsa diğer ebeveynin eksikliğini hissetmekte ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır.(Cüceloğlu, 1998).

Boşanma sürecinde çocuklar yaşadıkları kayıptan dolayı stres yaşamaktadırlar. Çünkü ebeveynler hukuki durumlar ile ilgilenmekte ve yeni oluşan kimliklerini anlamaya çalışmaktadırlar. Bu aşamada anne baba rollerinden biraz uzaklaşabilmektedirler. Bu zorlu süreçte çocuklar ev, ebeveynlerinin iletişimde farklılıklar, baba ile görüşebilme durumları, çevresindeki ilişkilerinde değişme gibi bir çok farklılığı anlamaya çalışmaktadırlar (Maccoby & Mnookin, 1992).

Boşanma sonucunda, çocuk, akran ilişkilerinde de sorun yaşayabilmektedir. Çocuk, akran grubu içinde dışlanabilmekte ve boşanma ile ilgili olarak kendisine çocuğa soru sorulduğunda çocuklar genellikle kendilerini rahatsız hissedebilmektedirler. Bununla beraber çocuklar boşanmış olan anne veya baba ile eğlenerek vakit geçirdiklerinde veya ebeveynlerinden birinin yanında kalmayı tercih ettiklerinde kendilerini suçlu hissedebilmektedirler (Özgüven,2014).

Toplumda, anne ve babası ile beraber yaşayan çocukların, daha sağlıklı büyüdükleri düşünülmektedir. Çocuğun anne ve babasının ortak gözetimi altında olması paylaşma ve anlaşma gibi toplumla etkileşim halinde olmasını sağlayacak beceriler kazanmasına yardımcı olabilmektedir. Bu nedenle , çocuğun tek ebeveyni ile yaşaması bazı davranış örüntülerini kazanmasına engel olmasına yol açabilmektedir (Amato & Keith, 1991).

2.2.3. Yaş ve Gelişim Düzeyine Göre Çocukların Boşanmaya Olan Tepkileri

Öztürk' e (2008) göre de boşanmanın ardından çocuğun vereceği tepkiler bazı durumlara göre farklılaşabilmektedir. Çocuğun boşanmadan etkilenmesi yaşı, gelişim durumu, yaşadığı ailenin yapısı ve boşanma sürecinin nasıl yönetildiğine göre değişebilmektedir. Bu bağlamda, çocukların boşanma gerçekleştikten sonra verdikleri tepkiler aşağıda açıklanmıştır.

2.2.3.1. Boşanmaya Yönelik Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Tepkileri

Bebeklik ve okul öncesi dönemdeki çocukların boşanma ardından gelişen olumsuz durumlar ve annenin boşanmadan daha çok etkilenmesinin ortaya çıktığı durumlarda; endişe, huysuzluk, uyku ve beslenme düzensizlikleri, yatak ıslatma gibi bazı uyum ve davranış problemleri geliştirdikleri öne sürülmektedir (Bilir ve Dabanlı, 1990).

Wallerstein ve Kelly (1980), yaptıkları çalışmalarda okul öncesi çağıdaki çocukların, ebeveynlerinin boşanmasını genellikle tam olarak anlayamadıklarını belirtmişlerdir. Boşanma sürecinde çocuklar durumları tam olarak kavrayamadıkları için korku yaşayabilmektedirler. Aynı zamanda, yaşanan olaylar için kendilerini suçlayabilmekte ve ebeveynlerini tekrar bir araya getireceklerini düşünebilmektedirler. Özellikle 4-6 yaş grubundaki çocuklarda altını ıslatma, parmak emme, kabus görme, içe kapanma, yerinde duramaz hale gelme ve saldırgan davranışlar ortaya çıkabilmektedir.

2.2.3.2. Boşanmaya Yönelik İlköğretim Dönemindeki Çocukların Tepkileri

Boşanmış ebeveynlere sahip ilköğretim dönemindeki çocuklarda, ebeveynleri ile aynı anda beraber olamadığı için öfke, üzüntü, ebeveynlerini suçlama, içe kapanma, söylenenleri yapmama, akademik başarının düşmesi ve arkadaş ilişkilerinin bozulması gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Özgüven, 2001). Bunlarla beraber boşanmış ailelerden gelen çocukların daha geç sosyalleştikleri öne sürülmektedir (Bulut, 1990).

2.2.3.3. Boşanmaya Yönelik Ergenlik Dönemindeki Çocukların Tepkileri

Ergenlerin aileleri ile daha az ilişki içinde oldukları ve akranları ile daha çok vakit geçirdikleri için boşanmadan daha az etkilendikleri düşünülmektedir. Bu duruma ek olarak, ergenler boşanma sonrasında anne ya da babasından bir tanesine karşı öfkeli

olabilmektedir. Boşanma, ergenlerin kendi yaşadıkları romantik ilişkilerine olan bakış açılarını da etkileyebilmektedir (Amato,2000).

Ergenlerin bulunduğu aile ortamı ve sosyal çevreleri onların kişilik gelişimine etki edebilmektedir. Ebeveynlerinin ayrılması çocuğu üzmette ve buna bağılı olarak çocuklar genellikle belirli dönemler uyumsuz, hırçın, kötümser, saldırgan davranışlar gösterebilmektedirler. (Baltaş ve Baltaş, 1997).

2.2.4.Boşanma ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Bu bölümde boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri ile ilgili yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.2.4.1.Boşanma ile İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar

Öztürk (2006) yaptığı çalışmada ebeveynleri boşanmış 9-13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki ebeveynleri boşanmamış çocukların benlik kavramı ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 17 ilköğretim okulunda yapılan çalışmada 9-13 yaş grubundaki 175'i kız ve 133' ü erkek toplam 308 öğrenciden toplanan bulgulara göre ebeveynleri boşanmış çocukların kaygı düzeylerinin ebeveynleri boşanmamış çocuklara göre daha yüksek olduğu ayrıca benlik saygılarının daha düşük olduğu bulunmuştur.

Karakuş (2003) anne-babaları boşanmış ve boşanmamış 9-13 yaşları arasındaki çocukların depresyon düzeylerini ve depresyon düzeylerinin okul başarılarına etkilerini araştırmıştır. 9 farklı ilköğretim okulunda okuyan anne-babası boşanmış 117 çocuk ile anne-babası boşanmamış 127 çocuk ile yapılan araştırmada, anne-babaları boşanmış ve boşanmamış çocukların depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Anne-babası boşanmış çocukların okul başarı puanlarının ise anne-babası boşanmamış çocuklara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda beraber yaşamadığı

ebeveynini yılda birkaç kez gören çocukların depresyon düzeyleri yüksek bulunmuş, erkek çocukların ise boşanmadan daha az etkilendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Olmuş (2001) 419 ergen üzerinde yaptığı çalışmada ergenlerin aile içi psikolojik örüntülere göre sürekli öfke düzeyleri ve öfke ifade tarzları incelemiştir. Aile ortamını birlik beraberliğin yoğun olarak yaşandığı bir ortam olarak algılayan ergenlerde öfke düzeyinin daha az olduğu ve duygularını sağlıklı bir biçimde ifade edebildikleri, dışarıya karşı da saldırgan ve öfkeli davranmadıklarını saptamıştır.

Şirvanlı Özen'in (1998) çalışmasında eşler arası çatışma ve boşanmanın farklı yaş ve cinsiyetteki çocukların davranış ve uyum problemleri ile algıladıkları sosyal destek üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma, dört farklı yaş grubundan (5-10-13-16 yaş) toplam 421 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonuçları, anne-baba çatışması ve boşanmanın çocukların psikolojik sağlıkları üzerinde olumsuz bir etkisinin olduğunu göstermiştir. Anne-babası çatışma yaşayan ve boşanmış anne-babaların çocuklarının uyumlu bir ilişki içinde olan anne-babaların çocuklarına oranla daha fazla davranış ve uyum problemleri gösterdikleri ve kaygılı oldukları saptanmıştır.

2.2.4.2.Boşanma ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Çalışmalar

Amato' nun (1993) yaptığı meta-analiz çalışmalarının 16' sında, çocuk ile beraber yaşamadığı ebeveynin görüşme sıklığının fazla olması çocuğun iyilik halini arttırdığı bulunmuştur. Ancak incelediği diğer 16 çalışmada ise, beraber yaşamadığı ebeveyn ile çocuğun sık görüşmesinin çocuğun iyilik haline olumsuz etkide bulunduğu bulunmuştur. Bu konuda yapılan diğer araştırmalarda da, beraber yaşamadığı ebeveyn (baba) ile çocuğun ilişkisinin, çocuğun boşanmaya uyumu düzeyinde önemli etkileri olduğu görülmüştür (Madden-Derdich ve Leonard, 2000; Madden-Derdich ve Leonard, 2002).

Wallerstein ve Kelly (1980) anne-babası boşanmış, farklı yaş gruplarından 131 çocukla yaptıkları çalışmada çocukların yaşlarına göre farklı tepkiler verdiklerini gözlemişlerdir. Okul öncesi çocukların bebeksi davranışlar sergiledikleri, boşanmadan dolayı kendilerini sorumlu tuttukları ve suçladıkları, davranış bozuklukları yaşadıkları; 7-8 yaşlarındaki çocukların terk edildikleri hissine kapılıp, depresif belirtiler gösterdikleri, anne-babalarına kızgın oldukları ve anne-babalarının yeniden birleşmelerini umutla bekledikleri; 9-10 yaşlarındaki çocukların anne-babadan birini ya da her ikisini tüm problemlerden sorumlu tuttukları ve suçladıkları, anne ve babalarının başkalarıyla birlikte olmalarına aşırı tepki gösterdikleri ve okul başarılarının düştüğü açıklanmıştır. Araştırmalar ergenlerin boşanmaya çocuklardan daha farklı tepkiler verdiklerini göstermektedir (Wallerstein ve Kelly, 1980).

Richardson ve McCabe (2001), 11-17 yaş grubu arasında anne-babası boşanmamış 91 ve anne-babası boşanmış 76 ergenin psikolojik uyumlarını incelemişlerdir. Anne-babası boşanmış ergenlerin anne-babası boşanmamış ergenlere göre yaşam doyumu düzeylerinin daha düşük olduğu saptanmıştır. Bununla beraber anne-babası boşanmış ergenlerin boşanmamış ergenlere göre daha yüksek anksiyete, depresyon ve stres düzeylerinin olduğu bulunmuştur.

Kalter ve Riemer (1989), yaptıkları çalışmada ailesi boşanmış 144 çocuk ve ergen üzerinde çalışmışlardır. Araştırmanın sonucunda özellikle çocukların %63'ünde psikolojik problemler (anksiyete, üzüntü, fobi ve depresyon), %56'ında düşük

performans ve okul başarısı, %43' ünde ise aileye karşı saldırgan davranışlar ortaya çıktığı görülmüştür. (Akt. Kaya,2006).

2.3.KİŞİLİK

Kişilik, genetik ve biyolojik eğilimleri, sosyal etkileşimleri ve farklılaşan çevresel faktörlerin içinde bulunduğu hem iç hem de dış etkilere bağlı evrimsel bir süreçten meydana gelmektedir (İnanç, Yerlikaya, 2010).

Duygularımız, yeteneklerimiz, güdülerimiz, mizacımız(huyumuz), sosyal, fiziksel-psikomotor ve bilişsel özelliklerimiz karakter ve değerlerimiz, inançlarımız, tutumlarımız, görüşlerimiz gibi tüm özelliklerimiz kişilik yapımızı oluşturmaktadır (Senemoğlu, 2007: 72).

2.3.1. Kişilik Teorileri

Kişiliği açıklayan altı genel yaklaşımdan söz edilmektedir. Bunlar psikanalitik yaklaşım, ayırıcı özellik yaklaşımı, biyolojik yaklaşım, insancıl yaklaşım, davranışsal/sosyal öğrenme yaklaşımı ve bilişsel yaklaşımdır. Psikanalitik yaklaşımda, insanların davranışlarındaki farklılıkların bilinçaltı süreçlerden kaynaklandığını öne sürmektedir. Ayırıcı özellik yaklaşımı ise bir insanın belirli bir özelliği ne derece yansıttığına göre kişiyi sınıflandırmayı savunmaktadır. Biyolojik yaklaşım, farklı kişilik yapılarını kalıtsal eğilimlerle ve fizyolojik süreçlerle açıklamaktadırlar. İnsancıl yaklaşım ise kişinin kendi eylemlerinden sorumlu olduğunu varsaymaktadır. Davranışsal/sosyal öğrenme kuramcıları, tutarlı davranış kalıplarını koşullanma ve beklentilerin sonucu şeklinde açıklarken bilişsel yaklaşımı savunanlar davranıştaki farklılıkları açıklamak için insanların bilgiyi işleme yöntemlerindeki farklılıkları incelemektedirler (Burger, 2006: 24-25).

Eysenck kişilik özelliklerini dışa dönüklük, nörotisizm ve psikotisizm boyutları ile açıklamaktadır. Dışa dönüklük boyutu, sosyal olma ve dürtüsellik ifade etmektedir. Bu boyutta yüksek düzeyde olan bireyler, insanlarla iletişim kurmayı seven, yalnız kalmayı istemeyen bireyler olarak belirtilmektedir. Nörotisizm boyutu, duygusal açıdan tutarlılığı veya tepkisellik derecesini ölçmektedir. Bu boyutta yüksek düzeyde olan bireyler depresif ve kaygılı olarak belirtilmektedir. Psikotisizm boyutu yüksek olan bireyler ise soğuk, saldırgan, empati kuramayan bireyler olarak bildirilmektedir (Akt. Karancı, Dirik ve Yorulmaz, 2007).

Allport (1936), kişiliğin hem psikolojik hem de fiziksel yönlerinin önemini işaret etmektedir. Davranışın çevresel etkenler tarafından şekillendiğini belirtmektedir. Bununla beraber ayırıcı özellik kavramı ile bireylerin davranışlarının tahmin edilebilir olduğunu öne sürmektedir (Akt.Burger, 2006: 239).

Her kuram, kişiliği farklı bakış açılarıyla ele almıştır. Kişilik, bireyin zihinsel ve bedensel özelliklerinde görülen farklılıklar ve bu farklılıkların kişinin davranış ve düşüncelerinde ortaya çıkması olarak düşünülmektedir (İstengel, 2006).

Senemoğlu (2004)'na göre ise kişilik, bireyi diğer bireylerden ayıran; bireyin doğumuyla beraber gelen ve sonradan geliştirdiği özelliklerin bütünüdür.

2.3.1.1. Freud' un Kişilik Gelişimi Kuramı

Freud, bireylerin yaşamlarının ilk dönemlerinde yaşadıkları deneyimlerinin, onların kişilik ve karakterlerini oluşturduğunu savunmaktadır (Akt.Geçtan, 2002). Freud, kişiliğin gelişimini 5 döneme ayırmaktadır;

Oral dönem: 0 – 18 ay/ 1,5 yaş dönemini kapsamaktadır. Temel haz bölgesi ağızdır. Bu dönemin başarılı olarak aşılabilmesi gerginlik, bağımlılık, pasif olma gibi kişilik özellikleri ortaya çıkarabilmektedir

Anal dönem: 1,5-3 yaş dönemlerini kapsar. Haz bölgesi olarak anüs ve çevresidir. Bu dönem başarı ile atlatılmazsa aşırı düzenlilik, cimrilik ,inatçılık gibi obsesif kompulsif kişilik özellikleri oluşabilmektedir

Fallik Dönem: 3-5/6 yaş dönemini içine alır. Bu dönemde haz bölgesi cinsel organlardır. Elektra ve ödipal kompleks bu dönemde yaşanır. Bu dönemin başarılı atlatılması kişide aşırı çekingenlik, suçluluk hissi , cinsel problemler oluşabilmektedir.

Latent Dönem : 6-12 yaş dönemini kapsar. Çocuğun artık cinsel rolünü benimsediği ve bu dürtülerini sosyal uğraşlara dönüştürdüğü dönemdir. Bu dönemde yaşanan takılmanın sonucu olarak güvensizlik ve aşâğılık duygusu yaşanabilmektedir.

*Genital Dönem :*12-18 yaş döneminde yaşanır. Kişi artık cinsel kimliğini oluşturmuştur. Bu dönemin başarılı olarak atlatılmaması bireyin aşırı bağımlı ya da aşırı bağımsız biri haline gelmesine neden olabilmektedir.

2.3.1.2.Erikson'un Kişilik Gelişimi Kuramı

Erikson kişiliğin gelişimini belli dönemlere ayırarak ele almaktadır. Erikson 8 psikososyal dönemden bahsetmektedir;

Temel güvene karşı güvensizlik: 0- 1 yaş dönemini kapsamaktadır. Bebeğin temel ihtiyaçlarını karşılayan kişiyle arasında tutarlılık olması gerekmektedir. Bu dönemde güven oluşturulamazsa daha sonraki yıllarda kişide içe çekilme ortaya çıkabilmektedir.

Özerkliğe karşı kuşku ve utanç: 1-3 yaş döneminde yaşanmaktadır. Çocuk bu dönemde kendi davranışlarından sorumlu olduğunu farketmektedir. Çocuk yaptığı seçimlerde

anne-baba müdahalesi ile karşılaştığında seçimleri ile ilgili kaygı yaşar. Çekinme ve şüphecilik duygularının baskın olması bu dönemin problemlerindedir.

Girişimciliğe karşı suçluluk duygusu :3-5 yaş dönemi arasında yaşanmaktadır. Motor ve gelişiminin ön plana çıktığı bir dönemdir. Çocuk etrafında olanları araştırmaya başlamaktadır. Bu dönemin temel problemi suçluluk duygusudur.

Çalışkanlığa karşı yetersizlik duygusu: 6-11 yaş dönemini kapsamaktadır. Bu dönemde kendini başarıyla karşılaştırma ön planda yer almaktadır. Bu dönemde yaşanan sorunlar sonraki yıllarda aşağılık duygusu ve yetersizlik hissi olarak ortaya çıkabilmektedir.

Kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası: 11-17 yaş döneminde yaşanmaktadır. Kişi kendi gelişimini farkına varıp buna uygun bir kimlik yapısı geliştirmeye başlamaktadır. Bu dönemde yaşanan sorunlar kimlik karmaşasına neden olabilmektedir.

Yakınlığa karşı yalıtılmışlık: 17-30 yaş arasında yaşanmaktadır. Birey artık başkalarıyla yakınlaşmalara başlamakta ve toplumla iç içe olmaktadır. Terk edilmişlik duygusu en önemli sorun olarak yer almaktadır.

Üretkenliğe karşı verimsizlik: 30-60 yaş döneminde yaşanmaktadır. Üreticilik ve yeni bir kuşağı oluşturabilmek önem taşımaktadır. Bu dönemin temel sorunu; verimsizliktir.

Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk: Yaşlılık dönemini de kapsar. Bu dönemde umutsuzluk ve ölüm korkusu sorun olarak ortaya çıkabilmektedir

2.3.2. Kişiliğin Oluşumu

Kişiliğin oluşumu bireyin çevresiyle etkileşim ve çevreye uyum sağlaması ile gerçekleşmektedir. Bununla birlikte kişiliğin oluşmasında genetik faktörler, aile durumu, çevresel etmenler, toplumun değerleri gibi farklı etmenler etki etmektedir.

Kişilik ile ilgili yapılan çalışmalar, bütün insan davranışlarının gözlemlenmesi ile beraber bu davranışların farklı sınıflara ayrılmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu sayede kişilik tiplerinin ayrıntılı olarak açıklanmasının daha kolay olması sağlanmaktadır (Şenyuva, 2007).

Kişiliğin, sadece genetik ve yapısal faktörlerden etkilenmediği, erken çocukluk döneminde çocuk ve anne baba ilişkisinin ve çocuğun içinde yer aldığı sosyal çevrenin de oldukça büyük öneme sahip olduğu ifade belirtilmektedir (Sevi, 2009).

Doğumuyla beraber bebeğe gösterilecek sevgi, ilgi ve şefkat, bebeğin fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarının doyurulması, bebeğin temel güven duygusunu edinmesinde büyük önem taşımaktadır. Anne babanın davranışları ve tutumları, çocuğun davranışlarını, cinsiyet rollerini ve tüm kişilik gelişimini etkilemektedir (Senemoğlu, 2004).

2.3.2.1. Kişiliğin Oluşumunda Aile Etkisi

Aile, kişiliğin oluşumunda en önemli çevresel faktörlerin başında bulunmaktadır. Çocuklar gerçekleştirdikleri davranışlarının çoğunu anne babasını örnek alarak gerçekleştirmektedirler (Kültür, 2006).

Yapılan araştırmalarda, sabırlı, anlayışlı, ilgili aile ortamında yetişen çocukların daha sağlıklı kişilik yapısı geliştirmesine, bu özelliklerin bulunmadığı ailelerde yetişenlerin ise zayıf kişiliğe sahip olarak yetiştikleri düşünülmektedir (Aktaş, 2006; Hökelekli, 2008).

Aile ilişkilerinin etkilediği kişilik unsurları olarak, kişilerin diğer insanlardan beklentileri, tatmin olma yolları, duygularını ifade etme şekli ve duygusal

çatışmaları çözümlene usulleri, ideallerin ve çeşitli eğilimlerin nitelikleri, yasaklama ve suçluluk duyguları yer almaktadır (Eroğlu, 2004).

2.3.2.1.1. Parçalanmış Ailelerde Kişiliğin Gelişimi

Amato ve Keith (1991) ' in yaptığı bir meta-analiz çalışmasında, ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış yetişkinlerin karşılaştırıldığı 33 araştırma incelenmiştir. Ebeveynleri boşanmış olan yetişkinlerin ebeveynleri boşanmamış olan yetişkinlere göre daha az psikolojik uyum sağlama düzeylerine sahip olduğu, sosyo-ekonomik durumlarının daha düşük olduğu ayrıca kendi evliliklerinde de problemler yaşadıkları görülmektedir.

Emery ve ark. (1999) ' nın yaptığı 14 yıllık boylamsal bir çalışmada, ebeveynleri boşanmış olan çocukların boşanmamış çocuklara göre daha çok davranışsal problemler yaşadıkları bulunmuştur. Wolfinger (2003), boşanmanın çocuk üzerinde uzun süreli olan etkilerini araştırdığı araştırmasında, ebeveynleri boşanmış olan çocukların eş seçimlerini ve kendi evliliklerini sürdürme durumlarını incelemiştir. Yapılan araştırmada, ebeveynleri boşanmış bireylerin kendi evliliklerini devam ettirmede zorluk yaşadıkları belirtilmiştir (Öngider, 2006).

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada “betimsel nitelikte tarama modeli” kullanılmıştır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da şu an olan bir durumu var olduğu biçimde betimlemeyi sağlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmanın içinde yer alarak konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onlara herhangi bir şekilde müdahale etme, farklılaştırma çabası gösterilmez” (Karasar, 2009,s.77).

3.2.Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul' da yaşayan 20-27 yaşları arasındaki bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini İstanbul' da yaşayan anne babası 18 yaşından önce boşanmış ve anne babası boşanmamış random olarak 20-27 yaş arasında üniversitede okuyan ya da üniversiteden mezun olmuş 70 kadın ve 70 erkek toplam 140 kişiden oluşmaktadır.

3.3.Veri Toplama Aracı

3.3.1.Demografik Bilgi Formu

Demografik bilgi formu, araştırmacı tarafından hazırlanmış olup, içerisinde katılımcıların yaşı, cinsiyeti, medeni durumu, sosyo-ekonomik gelir düzeyi, anne baba ve kendilerinin eğitim durumları, kardeş sayıları, anne baba boşandığı zamanki yaşları,

anne babanın boşandıktan sonra yeniden evlenip evlenmemeleri, anne baba boşandıktan sonra kişinin kiminle yaşadığı, beraber yaşamadığı ebeveyni ile görüşme durumu ve sıklığı, anna baba boşandıktan sonra ebeveynlerinden algıladıkları tutumlara ilişkin maddeler bulunmaktadır (EK 1).

3.3.2.Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (MMPI)

(MMPI- Minnesota Multiphasic Personality Inventory) Starke Hathaway ve Jovian McKinley tarafından Minnesota Üniversitesi Hastanesinde geliştirilen, kişinin kendi yanıtladığı 566 maddeden oluşan bir testtir (EK 2). Bireyin kişisel ve toplumsal uyumunu objektif olarak değerlendirmeyi amaçlar.Bugün Amerika Birleşik Devletlerinde en sık kullanılan ve üzerinde en çok araştırma yapılan kişilik envanterlerinden biridir. MMPI kişilik envanteri, altmışlı yılların sonlarında Türkçeye çevrilerek ülkemizdeki bazı üniversitelerde araştırma amacıyla kullanılmaya başlamıştır. Envanterin günümüzde kullanılan Türkçe çevirisi ve Türk toplumu için standardizasyonu Savaşır tarafından yapılmıştır. Geçerlik ve klinik alt testler için elde edilen güvenilirlik kat sayıları 0.51 ile 0.89 (MMPI test-tekrar test güvenirligi) arasında değişiklik göstermektedir.

Envanter uygulamasında, testi alan kişi, her bir maddenin kendisine uygun olup olmadığını düşünerek, ‘doğru’ ya da ‘yanlış’ yanıtlarından birini seçer. Uyarın belirsiz olmadığı ve kişinin teste verebileceği cevaplar sınırlandırıldığı için MMPI testi kişiliği objektif olarak değerlendiren bir teknik olarak kabul edilir.

MMPI 3 geçerlik ve 10 klinik alt ölçekten oluşmaktadır. Geçerlik alt testleri Yalan, Frekans ve Düzeltme alt testlerinden oluşurken; Klinik Alt Testler, Hipokondriasis, Depresyon, Histeri, Psikopatik Sapma, Kadınlık- Erkeklik, Paranoya, Psikasteni,Şizofreni, Hipomani, Sosyal İçedönüklük olarak sınıflandırılmıştır.

Geçerlik ölçeklerinin kullanımı; Kişilerin test alma tutumlarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Test alma tutumu bireyin ne ölçüde dürüst yanıtladığı hakkında bilgi verir. Yalan (L), Frekans (F) ve Düzeltme (K) alt testlerinden oluşur.L kişinin

yanıltıcı, pek ustaca olmayan girişimlerini belirlemek amacıyla kullanılır. F testin geçerliliği ile ilgili bilgi verir, K da ayırt etme gücünü değerlendirmek için kullanılır.

30'dan fazla boş madde boş bırakılmışsa ya da geçerlik ölçeklerinden (L, F, K) bir veya birkaçında T puanı 70'in üzerine çıkmışsa profil geçersiz ve yorumlanamaz olarak nitelendirilir.

Klinik ölçeklerinin kullanımı;

Literatürde 'yüksek puan' tanımı konusunda birbirinden farklı görüşler vardır. Bazı yazarlar, 70'in üzerindeki T puanını yüksek puan olarak kabul ederler. Diğer bir grup ise en üst quartil içine giren puanları yüksek olarak nitelendirirler. Bir başka yaklaşım ise, T puanının değerine bakmaksızın profildeki en yüksek ölçeği belirlemektir.

Klinik ölçekler:

1. Hipokondriazis: Bu alt test hiokondriyak bireyleri tespit etmek için geliştirilmiştir.Hipokondroazis kişinin vücut semptomlarını yanlış yorumlamasına bağlı olarak ciddi bir hastalığı olacağı korkusunu ya da ciddi bir hastalığı olacağı düşüncesi taşımasıdır. Genellikle bedensel hiçbir hastalıkları olmadığı halde bir çok hastalık belirtisini kendinde bulur ve endişelenir. Bu bireylerde 70 T puanın üstünde bir yükselme bu bireylerin yaşadıkları güçlüklerle aşırı tepki verdiklerini ve kabul edilemez dürtülerini somatizasyon ile ifade ettiklerini göstermektedir. Bu alt testten düşük puan alanlar bedensel yakınmaları ve genel sağlık durumu ile çok az ilgilenen kişilerdir.

2. Depresyon: Bu ölçekteki yüksek puanlar, çoğu kez depresif semptomları gösterir (T>70). Düşük puan alanlar ise yüksek puanlara kıyasla daha rahattır. Depresyon, suçluluk, anksiyete ve gerilim duyguları gibi olumsuz yaşantılar belirtmezler.

3. Histeri: Bu ölçekte belirgin yükselme, strese tepki gösteren ve fiziksel semptomlar geliştirerek sorumluluklarından kaçan kişileri düşündürmüştür. Zeka, iyi eğitim almış ve üst sosyal sınıftaki kişiler daha yüksek puan almaya eğilimlidirler. Aynı zamanda duygusal açıdan ilgili, dost tavırlı, gayretlidirler. Düşük puanlar alanlar günlük davranışlarında ihtiyatlı ve uysaldırlar. Daha künt bir duygulanım gösterirler.

Sorunlarına yaklaşırken gerçekçi, mantıklı ve tutarlı davranırlar, impulsif(dürtüsel) karar vermezler.

4. Psikopatik sapma: Psikopatik ya da antisosyal kişilik bozukluğu tanısı alan hastaları belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Yüksek puan alanlar, toplum kurallarını ve değerlerini özümsemede büyük güçlük çekerler ve çok sayıda asosyal ya da antisosyal davranış sergilerler. Düşük puan alanlar kişiler arası ilişkilerde samimi ve güvenilirlerdir.

5. Kadınlık-Erkeklik: Homoseksüalite, homoerotik eğilimler ya da eşcinsel davranış olasılığını belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin puanları zeka, eğitim düzeyi ile ilişkilidir. Zeki, iyi eğitim almış ve üst sosyo-ekonomik kişiler yüksek puanlar elde edebilirler. Kadınlar ve erkeklerin profilleri farklı değerlendirilir. Sonuçta her iki cinsiyet için de yüksek T puanı kendi cinsiyetinden sapma durumunu gösterir.

6. Paranoya: Etkilenme, perseküsyon (kötülük görme) düşünceleri, grandiyözite, şüphecilik, aşırı alınganlık, katı düşünce ve tutumlar gibi paranoid semptomları olan hastaları belirlemek için geliştirilmiştir. 70 T puanının üstüne çıktığında (aynı zamanda profildeki en yüksek ölçekse) kişi açık psikotik davranışlar gösterebilir. Daha düşük puan alanlar ise sosyal açıdan ilgili, nazik, cömert, dengeli bireylerdir.

7.Psikastenî: Psikastenî adı altında toplanan semptomları ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu katogorinin içinde obsesif-kompulsif nevroz, yoğun endişeler, mantık dışı korkular dikkat çeker. Yüksek puan alanlar anksiyöz, gergin ve ajite olabilirken, düşük puan alan kişiler yetenekli, uyumlu ve yeti kaybına yol açan korku ve anksiyeten uzak kişiler olarak değerlendirilebilirler.

8. Şizofreni: Şizofreni tanısı almış hastaları belirlemek için geliştirilmiştir. Bu kategori düşünce, mizaç ve davranış bozuklukları ile karakterize heterojen bir grup bozukluğu içerir. Gerçeği yalnız değerlendirme, işitsel ve görsel hallüsinasyonlar görülebilir. Sadece T puanı yüksekliğine dayanarak şizofreni tahmininde bulunmak doğru olmasa da çok yüksek puanlar ($T > 70$) psikotik bir durum olasılığını akla getirmelidir. Düşük puan alanlar arkadaş canlısı, neşeli, iyi huylu, duyarlı ve güvenilir olma eğilimindedirler.

9. Hipomani: Bu ölçek hipomanik semptomlar gösteren psikiyatrik hastaları belirlemek için hazırlanmıştır. Hipomani yükselmiş mizaç, hızlanmış konuşma ve motor aktivite, kolay heyecanlanma, düşünce uçuşmaları ve kısa depresyon dönemleri ile karakterizedir. Aşırı yükselmeler manik depresif bozukluğun manik dönemini düşündürülebilir. Düşük puan alanlar, sorumluluk sahibi, pratik, alçakgönüllü kişiler olarak değerlendirilebilir. Yaşa göre de değerlendirilmelidir. Özellikle profilin en düşük ölçeği ise enerji ve aktivitelerde azalmayı da yansıtır.

10. Sosyal İçedönüklük: Ölçek kişinin sosyal temaslardan ve sorumluluklarından kaçma eğilimini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Yüksek puan alan kişilerin en belirgin özellikleri sosyal içe dönmeleridir. Güvensiz, utangaç, ürkek, huzursuz bir kenara çekilme eğiliminde olan kişilerdir. Düşük puan alanlar ise sosyal ve dışa dönük kişilerdir. Sempatik, toplum yaşamını seven, arkadaş canlısı ve konuşkandırılar.

Envanterin kadın ve erkek için ayrı normları vardır. Puanlama işlemi sonucunda 3 geçerlik ve 10 klinik ölçeğe ilişkin puanlar elde edilmektedir.

3.4.Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır.

Tablo 3.4.1. Kolmogorov-Smirnov Normal Dağılım Testi

	N	Kolmogorov-Smirnov Z	P
Hipokondriasis	140	1,387	,043
Depresyon	140	1,511	,021
Histeri	140	2,136	,000
Psikotik_sapma	140	0,832	,093
Erkeklik_kadınlık	140	1,211	,006
Paranoya	140	1,042	,027
Psikasteni	140	0,872	,032
Şizofreni	140	1,407	,038
Hipomani	140	1,240	,012
Sosyal içe dönüklük	140	1,514	,020

Araştırma değişkenleri normal dağılım göstermediğinden ve analizlerde gruplara $n < 30$ gözlem düştüğünden parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır.

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Mann Whitney-u testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı olarak Mann Whitney-U testi kullanılmıştır.

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

3.4.2. Parametrik Olmayan Testler:

- Bağımsız Gruplar Mann-Whitney U Testi: Bağımsız iki grubun nicel bir değişken açısından karşılaştırılmasında uygulanan bir testtir. Bu testin kullanılabilmesi için gruplardan herhangi birinin ya da ikisinin normal dağılım göstermemesi şartı vardır. (Özdamar, 2004: 490).

- Kruskal-Wallis H Testi: Bağımsız iki ya da daha fazla grubun nicel bir değişken açısından karşılaştırılmasında uygulanan test türüdür. Bu testin uygulanabilmesi için gruplardan herhangi birinin ya da ikisinin normal dağılım göstermesi gerekmektedir. (Özdamar, 2004: 490).

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak açıklama ve yorumlar yapılmıştır.

4.1. Örneklem Grubunun Tanımlayıcı Özellikleri

Tablo 4.1. Örneklem Grubunun Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

		Ebeveyni		Ebeveyni	
		Boşanmış		Boşanmamış	
		n	%	n	%
Cinsiyet	Kadın	35	50,0	35	50,0
	Erkek	35	50,0	35	50,0
Yaş	18-24 Yaş	35	50,0	37	52,9
	24 Yaş üzeri	35	50,0	33	47,1
Medeni Durum	Bekar	54	77,1	47	67,1
	Evli	16	22,9	23	32,9
Baba Eğitim Düzeyi	Lise ve Altı	35	50,0	44	62,9
	Üniversite	35	50,0	26	37,1
Anne Eğitim Düzeyi	Lise ve Altı	50	71,4	55	78,6
	Üniversite	20	28,6	15	21,4
Algılanan Aile	İyi	37	52,9	17	24,3

Tablo 4.1’ de belirtildiği üzere ebeveynleri boşanmış olan kişilerin 35’i (%50,0) kadın, 35’i (%50,0) erkek; ebeveynleri boşanmamış olanların 35’i (%50,0) kadın, 35’i (%50,0) erkek olduğu görülmektedir.

Ebeveynleri boşanmış olan kişilerin 35’i (%50,0) 18-24 yaş, 35’i (%50,0) 24 yaş üzeri; ebeveynleri boşanmamış olan kişilerin 37’si (%52,9) 18-24 yaş, 33’ünün (%47,1) 24 yaş üzeri olduğu görülmektedir.

Ebeveynleri boşanmış olan kişilerin 54’ünün (%77,1) bekar, 16’sının (%22,9) evli; ebeveynleri boşanmamış olan kişilerin 47’si (%67,1) bekar, 23’ünün (%32,9) evli olduğu görülmektedir.

Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin babalarının eğitim düzeyleri incelendiğinde 35’i (%50,0) lise ve altı, 35’i (%50,0) üniversite; ebeveynleri boşanmamış olan bireylerin babalarının ise 44’ünün (%62,9) lise ve altı, 26’sının (%37,1) üniversite düzeyinde eğitilmiş olduğu görülmektedir.

Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin annelerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde 50’si (%71,4) lise ve altı, 20’si (%28,6) üniversite; ebeveynleri boşanmamış olan bireylerin annelerinin ise 55’i (%78,6) lise ve altı, 15’i (%21,4) üniversite düzeyinde olduğu görülmektedir.

Ebeveynleri boşanmış olan bireylerin sosyo-ekonomik seviyeleri incelendiğinde 37’si (%52,9) iyi, 33’ünün (%47,1) orta ve ortanın altı; ebeveynleri boşanmamış olan bireylerin sosyo-ekonomik seviyeleri 17’si (%24,3) iyi, 53’ünün (%75,7) orta ve ortanın altı olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

		Ebeveynleri Boşanmış	
		n	%
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	21	30,0
	2 ve üzeri	49	70,0
Daha Önce Psikolojik Yardım	Evet	27	38,6
Alma	Hayır	43	61,4
Boşanma Olduğundaki Yaş	10 Yaş Ve Altı	49	70,0
	10 Yaş üstü	21	30,0
Boşanmadan Sonra Hangi Ebeveyni İle Yaşadığı	Anne İle	63	90,0
Beraber Yaşamadığı Ebeveyni İle Görüşme	Evet	66	94,3
	Hayır	4	5,7
	Hiç Görüşmeyen	4	5,7
Beraber Yaşamadığı Ebeveyni İle Görüşme Sıklığı	Haftada Bir	33	47,1
	Ayda Bir	25	35,7
	Yılda Bir	8	11,4
Boşanmadan Sonra Annenin Tekrar Evlenmesi	Evet	14	20,0
	Hayır	56	80,0
Boşanmadan Sonra Babanın Tekrar Evlenmesi	Evet	29	41,4
	Hayır	41	58,6
Boşanmadan Sonra Ebeveynlerin Tutumu	Annem İlgili Babam İlgisiz	31	44,3
	Babam İlgili Annem İlgisiz	7	10,0
	Her İkiside İlgisiz	7	10,0

Her İkiside İlgili	8	11,4
Her İkiside Eski Tutum	17	24,3

Tablo 4.2' de belirtildiği üzere ebeveynleri boşanmış olan bireylerin sosyodemografik özellikleri incelendiği zaman;

Bu bireylerin 21'i (%30,0) tek çocuk, 49'unun (%70,0) 2 ve üzeri olduğu görülmektedir.

Bu bireylerin 27'si (%38,6) boşanma sürecinden sonra psikolojik yardım almıştır, 43'ünün (%61,4) ise bu süreçle ilgili olarak psikolojik yardım almadığı görülmektedir.

Bu bireylerin 49'unun (%70,0) ebeveynleri boşandığında 10 yaş ve altında, 21'nin (%30,0) ise 10 yaşın üstü olduğu görülmektedir.

Bu bireylerin 63'ünün (%90,0) boşanmadan sonra annesi ile, 7'sinin (%10,0) babası ile yaşadığı görülmektedir.

Bu bireylerin 66'sının (%94,3) boşanmadan sonra beraber yaşamadığı ebeveyni ile görüştüğü, 4'ünün (%5,7) beraber yaşamadığı ebeveyni ile görüşmediği görülmektedir.

Bu bireylerin 4'ünün (%5,7) boşanmadan sonra beraber yaşamadığı ebeveyni ile hiç görüşmediği, 33'ünün (%47,1) haftada bir görüştüğü, 25'inin (%35,7) ayda bir görüştüğü, 8'inin (%11,4) yılda bir görüştüğü görülmektedir. Bu bireylerin 14'ünün (%20,0) boşanmadan sonra annelerinin tekrar evlendiği, 56'sının (%80,0) annelerinin tekrar evlenmediği görülmektedir.

Bu bireylerin 29'unun (%41,4) boşanmadan sonra babalarının tekrar evlendiği, 41'inin ise (%58,6) babalarının tekrar evlenmediği görülmektedir.

Bu bireylerin boşanmadan sonra ebeveynlerinin tutumlarının nasıl olduğu incelendiğinde 31'inin (%44,3) annesinin ilgili babasının ilgisiz, 7'sinin (%10,0) babasının ilgili, annesinin ilgisiz; 7'sinin (%10,0) her ikisinin de ilgisiz, 8'inin (%11,4) her ikisinin de ilgili olduğu, 17'si (%24,3) her ikisinin de eski tutumlarını devam ettirdiği belirlenmiştir.

Tablo 4.3. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Anne Baba Boşanma Durumuna Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

Gruplar	Boşanmış		Boşanmamış		U	p
	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS		
Hipokondriasis	16,12	5,23	13,68	4,01	1807,00*	,007
Depresyon	24,14	6,20	19,22	3,61	1205,50**	,000
Histeri	24,50	5,44	20,60	3,28	1301,50**	,000
Psikotik Sapma	27,17	6,15	23,71	4,10	1587,50**	,000
Erkeklik Kadınlık	27,11	5,92	26,18	5,33	2279,50	,476
Paranoya	12,41	4,15	10,97	3,10	1966,50*	,043
Psikastenî	28,18	7,90	24,82	5,17	1757,00*	,004
Şizofrenî	31,90	7,98	26,55	6,50	1483,00**	,000
Hipomani	23,50	4,33	22,27	4,62	2025,50	,076
Sosyal İçe Dönüklük	28,45	8,17	22,01	7,34	1390,50**	,000

**p<.001

*p<.05

Tablo 4.3' te görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin ebeveynleri boşanmamış kişilerin kişilik örüntüleriyle karşılaştırıldığı zaman istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Hipokondriasis düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=1807,00$; $p<.05$). Ebeveynleri boşanmış olanların hipokondriasis düzeyleri ($\bar{X}=16,12$), ebeveynleri boşanmamış olanların hipokondriasis düzeylerinden ($\bar{X}=13,68$) anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Depresyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=1205,50$; $p<.001$). Ebeveynleri boşanmış olanların depresyon düzeyleri ($\bar{X}=24,14$), ebeveynleri boşanmamış olanların depresyon düzeylerinden ($\bar{X}=19,22$) anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Histeri düzeyleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=1301,50$; $p<.001$). Ebeveynleri boşanmış olanların histeri düzeyleri ($\bar{X}=24,50$), ebeveynleri boşanmamış olanların histeri düzeylerinden ($\bar{X}=20,60$) ileri düzeyde anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Psikotik sapma düzeyleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=1587,50$; $p<.001$). Ebeveynleri boşanmış olanların psikotik sapma düzeyleri ($\bar{X}=27,17$), ebeveynleri boşanmamış olanların psikotik sapma düzeylerinden ($\bar{X}=23,71$) ileri düzeyde anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Bireylerin paranoya düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=1966,50$; $p<0,5$). Ebeveynleri boşanmış olanların paranoya düzeyleri ($\bar{X}=12,41$), ebeveynleri boşanmamış olanların paranoya düzeylerinden ($\bar{X}=10,97$) daha yüksek bulunmuştur.

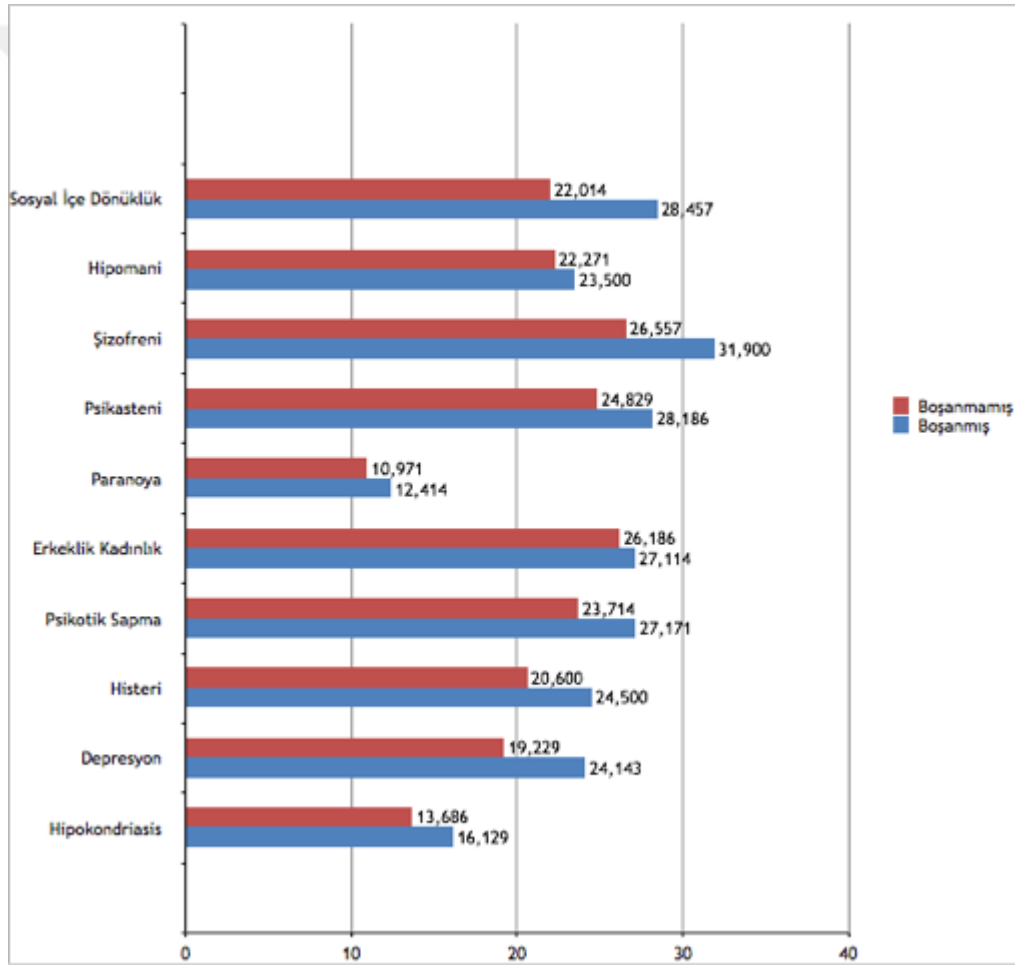
Bireylerin psikastenî düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=1757,00$; $p<.05$). Ebeveynleri boşanmış olanların psikastenî düzeyleri ($\bar{X}=28,18$), ebeveynleri boşanmamış olanların psikastenî düzeylerinden ($\bar{X}=24,82$) yüksek bulunmuştur.

Bireylerin şizofreni düzeyleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=1483,00$; $p<.001$). Ebeveynleri boşanmış olanların şizofreni düzeyleri ($\bar{X}=31,90$), ebeveynleri boşanmamış olanların şizofreni düzeylerinden ($\bar{X}=26,55$) ileri düzeyde anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

Bireylerin sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=1390,50$; $p<.001$). Ebeveynleri boşanmış olanların sosyal içe dönüklük düzeyleri ($\bar{X}=28,45$), ebeveynleri boşanmamış olanların sosyal içe dönüklük düzeylerinden ($\bar{X}=22,01$) ileri düzeyde anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Bireylerin erkeklik kadınlık düzeyleri ($U=2279,50$), hipomani düzeyleri ($U=2025,50$) incelendiği zaman ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış kişiler arasında Mann Whitney-U testine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Şekil 4.1’ de ebeveynleri boşanmış ve boşanmamış bireylerin kişilik örüntülerine ilişkin diyagram verilmiştir.

Şekil 4.1. Ebeveynlerin Boşanma Durumuna Göre Kişilik Örüntülerine İlişkin Diyagram

Tablo 4.4.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney- U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	p
Hipokondriasis	Kadın	35	18,37	5,93	327,50*	,001
	Erkek	35	13,88	3,16		
Depresyon	Kadın	35	26,94	6,40	280,00**	,000
	Erkek	35	21,34	4,57		
Histeri	Kadın	35	26,97	5,38	308,50**	,000
	Erkek	35	22,02	4,30		
Psikotik Sapma	Kadın	35	27,34	6,44	587,00	,764
	Erkek	35	27,00	5,94		
Erkeklik Kadınlık	Kadın	35	32,11	3,22	18,50**	,000
	Erkek	35	22,11	3,06		
Paranoya	Kadın	35	14,71	3,83	212,00**	,000
	Erkek	35	10,11	3,07		
Psikastenî	Kadın	35	31,31	8,68	281,00**	,000
	Erkek	35	25,05	5,59		
Şizofrenî	Kadın	35	35,74	7,04	272,00**	,000
	Erkek	35	28,05	7,03		
Hipomani	Kadın	35	23,51	4,63	584,00	,737
	Erkek	35	23,48	4,08		
Sosyal İçer Dönüklük	Kadın	35	30,11	8,16	431,50*	,033
	Erkek	35	26,80	7,96		

**p<.001

*p<.05

Tablo 4.4' te görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin cinsiyet değişkenine göre kişilik örüntülerinin incelenmesi için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=327,50$; $p<.05$). Kadınların hipokondriasis düzeyleri ($\bar{X}=18,37$), erkeklerin hipokondriasis düzeylerinden ($\bar{X}=13,88$) anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Bireylerin depresyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=280,00$; $p<.001$). Kadınların depresyon düzeyleri ($\bar{X}=26,94$), erkeklerin depresyon düzeylerinden ($\bar{X}=21,34$) ileri düzeyde anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Bireylerin histeri düzeyleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=308,50$; $p<.001$). Kadınların histeri düzeyleri ($\bar{X}=26,97$), erkeklerin histeri düzeylerinden ($\bar{X}=22,02$) ileri düzeyde anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Bireylerin erkeklik kadınlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=18,50$; $p<.001$). Kadınların erkeklik kadınlık düzeyleri ($\bar{X}=32,11$), erkeklerin erkeklik kadınlık düzeylerinden ($\bar{X}=22,11$) ileri düzeyde anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Bireylerin paranoya düzeyleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=212,00$; $p<.001$). Kadınların paranoya düzeyleri ($\bar{X}=14,71$), erkeklerin paranoya düzeylerinden ($\bar{X}=10,11$) ileri düzeyde anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Bireylerin psikasteni düzeyleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur ($U=281,00$; $p<.001$). Kadınların psikasteni düzeyleri ($\bar{X}=31,31$), erkeklerin psikasteni düzeylerinden ($\bar{X}=25,05$) ileri düzeyde anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Bireylerin şizofreni düzeyleri arasında istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı farklılık bulunmuştur (U=272,00; p<.001). Kadınların şizofreni düzeyleri (\bar{x} =35,74), erkeklerin şizofreni düzeylerinden (\bar{x} =28,05) ileri düzeyde anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Bireylerin sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U=431,50; p<.05). Kadınların sosyal içe dönüklük düzeyleri (\bar{x} =30,11), erkeklerin sosyal içe dönüklük düzeylerinden (\bar{x} =26,80) anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Bireylerin psikotik sapma (U=587,00), hipomani (U=584,00) düzeylerine dair cinsiyet değişkenine göre yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda kadınlar ve erkekler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo4.5.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Daha Önce Psikolojik Yardım Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney- U Testi Sonuçları

	Grup	\bar{x}	Ort	Ss	U	p
Hipokondriasis	Evet	27	14,96	4,98	443,50	,097
	Hayır	43	16,86	5,31		
Depresyon	Evet	27	23,11	6,10	498,50	,321
	Hayır	43	24,79	6,25		
Histeri	Evet	27	23,29	4,58	454,00	,126
	Hayır	43	25,25	5,84		
Psikotik Sapma	Evet	27	26,85	5,62	546,00	,677
	Hayır	43	27,37	6,52		

Erkeklik Kadınlık	Evet	27	27,33	5,99	570,50	,903
	Hayır	43	26,97	5,95		
Paranoya	Evet	27	11,77	4,03	496,50	,309
	Hayır	43	12,81	4,22		
Psikasteni	Evet	27	27,14	6,83	507,00	,374
	Hayır	43	28,83	8,53		
Şizofreni	Evet	27	32,22	8,24	553,00	,740
	Hayır	43	31,69	7,91		
Hipomani	Evet	27	23,51	4,40	551,50	,725
	Hayır	43	23,48	4,33		
Sosyal İçe Dönüklük	Evet	27	29,37	8,86	542,00	,641
	Hayır	43	27,88	7,76		

Tablo 4.5' te görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin daha önce psikolojik yardım alma değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis (U=443,50), depresyon (U=448,50), histeri (U=454,00), psikotik sapma (U=546,00), erkeklik kadınlık (U=570,50), paranoya (U=496,50), psikasteni (U=507,00), şizofreni (U=553,00), hipomani (U=551,50), sosyal içe dönüklük (U=542,00) düzeylerini açısından daha önce psikolojik yardım almış olup olmama durumuna göre anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>.05$)

Tablo 4.6. Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	p																																																																																																
Hipokondriasis	Bekar	54	15,94	5,31	400,00	,653																																																																																																
	Evli	16	16,75	5,06			Depresyon	Bekar	54	24,48	6,17	364,00	,341	Evli	16	23,00	6,37	Histeri	Bekar	54	24,79	5,22	365,00	,347	Evli	16	23,50	6,21	Psikotik Sapma	Bekar	54	27,16	6,15	427,50	,950	Evli	16	27,18	6,36	Erkeklik Kadınlık	Bekar	54	27,14	5,96	431,00	,989	Evli	16	27,00	5,98	Paranoya	Bekar	54	12,42	4,07	422,00	,888	Evli	16	12,37	4,54	Psikastenî	Bekar	54	28,44	8,24	378,50	,454	Evli	16	27,31	6,81	Şizofrenî	Bekar	54	32,55	8,15	345,00	,223	Evli	16	29,68	7,19	Hipomani	Bekar	54	23,50	4,42	415,50	,817	Evli	16	23,50	4,16	Sosyal İçe Dönüklük	Bekar	54	28,98	8,42	359,00	,306	Evli
Depresyon	Bekar	54	24,48	6,17	364,00	,341																																																																																																
	Evli	16	23,00	6,37			Histeri	Bekar	54	24,79	5,22	365,00	,347	Evli	16	23,50	6,21	Psikotik Sapma	Bekar	54	27,16	6,15	427,50	,950	Evli	16	27,18	6,36	Erkeklik Kadınlık	Bekar	54	27,14	5,96	431,00	,989	Evli	16	27,00	5,98	Paranoya	Bekar	54	12,42	4,07	422,00	,888	Evli	16	12,37	4,54	Psikastenî	Bekar	54	28,44	8,24	378,50	,454	Evli	16	27,31	6,81	Şizofrenî	Bekar	54	32,55	8,15	345,00	,223	Evli	16	29,68	7,19	Hipomani	Bekar	54	23,50	4,42	415,50	,817	Evli	16	23,50	4,16	Sosyal İçe Dönüklük	Bekar	54	28,98	8,42	359,00	,306	Evli	16	26,68	7,25								
Histeri	Bekar	54	24,79	5,22	365,00	,347																																																																																																
	Evli	16	23,50	6,21			Psikotik Sapma	Bekar	54	27,16	6,15	427,50	,950	Evli	16	27,18	6,36	Erkeklik Kadınlık	Bekar	54	27,14	5,96	431,00	,989	Evli	16	27,00	5,98	Paranoya	Bekar	54	12,42	4,07	422,00	,888	Evli	16	12,37	4,54	Psikastenî	Bekar	54	28,44	8,24	378,50	,454	Evli	16	27,31	6,81	Şizofrenî	Bekar	54	32,55	8,15	345,00	,223	Evli	16	29,68	7,19	Hipomani	Bekar	54	23,50	4,42	415,50	,817	Evli	16	23,50	4,16	Sosyal İçe Dönüklük	Bekar	54	28,98	8,42	359,00	,306	Evli	16	26,68	7,25																			
Psikotik Sapma	Bekar	54	27,16	6,15	427,50	,950																																																																																																
	Evli	16	27,18	6,36			Erkeklik Kadınlık	Bekar	54	27,14	5,96	431,00	,989	Evli	16	27,00	5,98	Paranoya	Bekar	54	12,42	4,07	422,00	,888	Evli	16	12,37	4,54	Psikastenî	Bekar	54	28,44	8,24	378,50	,454	Evli	16	27,31	6,81	Şizofrenî	Bekar	54	32,55	8,15	345,00	,223	Evli	16	29,68	7,19	Hipomani	Bekar	54	23,50	4,42	415,50	,817	Evli	16	23,50	4,16	Sosyal İçe Dönüklük	Bekar	54	28,98	8,42	359,00	,306	Evli	16	26,68	7,25																														
Erkeklik Kadınlık	Bekar	54	27,14	5,96	431,00	,989																																																																																																
	Evli	16	27,00	5,98			Paranoya	Bekar	54	12,42	4,07	422,00	,888	Evli	16	12,37	4,54	Psikastenî	Bekar	54	28,44	8,24	378,50	,454	Evli	16	27,31	6,81	Şizofrenî	Bekar	54	32,55	8,15	345,00	,223	Evli	16	29,68	7,19	Hipomani	Bekar	54	23,50	4,42	415,50	,817	Evli	16	23,50	4,16	Sosyal İçe Dönüklük	Bekar	54	28,98	8,42	359,00	,306	Evli	16	26,68	7,25																																									
Paranoya	Bekar	54	12,42	4,07	422,00	,888																																																																																																
	Evli	16	12,37	4,54			Psikastenî	Bekar	54	28,44	8,24	378,50	,454	Evli	16	27,31	6,81	Şizofrenî	Bekar	54	32,55	8,15	345,00	,223	Evli	16	29,68	7,19	Hipomani	Bekar	54	23,50	4,42	415,50	,817	Evli	16	23,50	4,16	Sosyal İçe Dönüklük	Bekar	54	28,98	8,42	359,00	,306	Evli	16	26,68	7,25																																																				
Psikastenî	Bekar	54	28,44	8,24	378,50	,454																																																																																																
	Evli	16	27,31	6,81			Şizofrenî	Bekar	54	32,55	8,15	345,00	,223	Evli	16	29,68	7,19	Hipomani	Bekar	54	23,50	4,42	415,50	,817	Evli	16	23,50	4,16	Sosyal İçe Dönüklük	Bekar	54	28,98	8,42	359,00	,306	Evli	16	26,68	7,25																																																															
Şizofrenî	Bekar	54	32,55	8,15	345,00	,223																																																																																																
	Evli	16	29,68	7,19			Hipomani	Bekar	54	23,50	4,42	415,50	,817	Evli	16	23,50	4,16	Sosyal İçe Dönüklük	Bekar	54	28,98	8,42	359,00	,306	Evli	16	26,68	7,25																																																																										
Hipomani	Bekar	54	23,50	4,42	415,50	,817																																																																																																
	Evli	16	23,50	4,16			Sosyal İçe Dönüklük	Bekar	54	28,98	8,42	359,00	,306	Evli	16	26,68	7,25																																																																																					
Sosyal İçe Dönüklük	Bekar	54	28,98	8,42	359,00	,306																																																																																																
	Evli	16	26,68	7,25																																																																																																		

Tablo 4.6' da görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin medeni durum değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis (U=400,00), depresyon (U=364,00), histeri (U=365,00), psikotik sapma (U=427,50), erkeklik kadınlık (U=431,00), paranoya (U=422,00), şizofreni (U=345,00), hipomani (U=415,50), sosyal içe dönüklük (U=359,00) düzeyleri açısından medeni durumlarına göre aralarında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo4.7.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Toplam Kaç Kardeş Olduğuna Göre Karşılaştırılmaları için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	p
Hipokondriasis	Tek Çocuk	21	14,52	4,03	431,00	,283
	2 Ve üzeri	49	16,81	5,57		
Depresyon	Tek Çocuk	21	24,14	5,57	493,00	,782
	2 Ve üzeri	49	24,14	6,51		
Histeri	Tek Çocuk	21	22,81	4,93	405,50	,161
	2 Ve üzeri	49	25,22	5,53		
Psikotik Sapma	Tek Çocuk	21	27,52	5,56	503,50	,888
	2 Ve üzeri	49	27,02	6,44		
Erkeklik Kadınlık	Tek Çocuk	21	26,52	5,69	472,00	,584
	2 Ve üzeri	49	27,36	6,06		
Paranoya	Tek Çocuk	21	12,00	3,24	482,50	,680

	2 Ve üzeri	49	12,59	4,50		
Psikasteni	Tek Çocuk	21	27,57	8,85	507,50	,928
	2 Ve üzeri	49	28,44	7,55		
Şizofreni	Tek Çocuk	21	32,04	8,01	499,00	,842
	2 Ve üzeri	49	31,83	8,06		
Hipomani	Tek Çocuk	21	23,81	3,77	499,50	,847
	2 Ve üzeri	49	23,36	4,58		
Sosyal İçer Dönüklük	Tek Çocuk	21	28,95	8,60	497,00	,822
	2 Ve üzeri	49	28,24	8,07		

Tablo 4.7' de görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin bireylerin kişilerin kaç kardeş olduğu değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis (U=431,00), depresyon (U=493,00), histeri (U=405,50), psikotik sapma (U=503,50) erkeklik kadınlık (472,00) paranoya (U=482,50), psikasteni (U=507,50), şizofreni (U=499,00), hipomani (U=499,50), sosyal içe dönüklük (U=497,00) düzeyleri bakımından kardeş sayılarına göre aralarında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo4.8.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Beraber Yaşamadığı Ebeveyni İle Görüşme Sıklığına Göre Karşılaştırılması için Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	χ^2	sd	P
Hipokondriasis	Hiç Görüşmeyen	4	15,75	3,86	1,10	2	,776
	Haftada Bir	33	16,09	5,46			
	Ayda Bir	25	15,44	3,84			
	Yılda Bir	8	18,62	8,22			
Depresyon	Hiç Görüşmeyen	4	24,50	6,40	5,23	2	,156
	Haftada Bir	33	22,69	5,76			
	Ayda Bir	25	24,48	5,82			
	Yılda Bir	8	28,87	7,58			
Histeri	Hiç Görüşmeyen	4	24,00	4,16	4,65	2	,199
	Haftada Bir	33	24,33	5,29			
	Ayda Bir	25	23,40	5,22			
	Yılda Bir	8	28,87	6,05			
Psikotik Sapma	Hiç Görüşmeyen	4	26,25	0,95	1,52	2	,676
	Haftada Bir	33	26,30	5,76			
	Ayda Bir	25	28,04	6,52			
	Yılda Bir	8	28,50	8,14			
Erkeklik Kadınlık	Hiç Görüşmeyen	4	29,00	6,21	4,48	2	,214
	Haftada Bir	33	26,78	6,25			
	Ayda Bir	25	25,96	5,03			
	Yılda Bir	8	31,12	6,17			
Paranoya	Hiç Görüşmeyen	4	12,75	2,21	3,30	2	,347
	Haftada Bir	33	11,48	3,52			

	Ayda Bir	25	12,88	4,79		
	Yılda Bir	8	14,62	4,68		
Psikastenî	Hiç Görüşmeyen	4	32,00	4,76		
	Haftada Bir	33	26,00	7,67	7,08	2 ,069
	Ayda Bir	25	28,60	6,60		
	Yılda Bir	8	34,00	10,86		
Şizofrenî	Hiç Görüşmeyen	4	35,00	8,28		
	Haftada Bir	33	30,09	6,33		
	Ayda Bir	25	32,56	8,13	3,60	2 ,308
	Yılda Bir	8	35,75	12,25		
Hipomani	Hiç Görüşmeyen	4	25,50	2,64		
	Haftada Bir	33	23,45	3,64		
	Ayda Bir	25	24,00	5,06	3,63	2 ,304
	Yılda Bir	8	21,12	4,85		
Sosyal İçe Dönüklük	Hiç Görüşmeyen	4	31,25	8,80		
	Haftada Bir	33	26,39	7,97		
	Ayda Bir	25	29,24	7,82	6,27	2 ,099
	Yılda Bir	8	33,12	8,59		

Tablo 4.8' de görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin beraber yaşamadıkları ebeveynleri ile görüşme sıklığı değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis ($\chi^2 (2) =1,10$), depresyon ($\chi^2 (2) =5,23$], histeri ($\chi^2 (2) =4,65$), psikotik sapma [$\chi^2 (2) =1,52$] erkeklik kadınlık ($\chi^2 (2) =4,48$), paranoya ($\chi^2 (2)=3,30$), psikastenî ($\chi^2 (2) =7,08$), şizofrenî ($\chi^2 (2) =3,60$), hipomani ($\chi^2 (2) = 3,63$), sosyal içe dönüklük ($\chi^2 (2) =6,27$) düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>05$).

Tablo 4.9.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Boşanmadan Sonra Ebeveynlerin Tutumuna Göre Karşılaştırılması için Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{X}	Ss	χ^2	sd	P
Hipokondriasis	Annem İlgili Babam İlgisiz	31	15,290	5,386	3,717	2	0,446
	Babam İlgili Annem İlgisiz	7	18,429	4,353			
	Her İkiside İlgisiz	7	15,000	4,321			
	Her İkiside İlgili	8	15,875	4,324			
	Her İkiside Eski Tutum	17	17,294	5,987			
Depresyon	Annem İlgili Babam İlgisiz	31	24,581	6,732	1,493	2	0,828
	Babam İlgili Annem İlgisiz	7	24,714	5,559			
	Her İkiside İlgisiz	7	22,000	6,952			
	Her İkiside İlgili	8	22,375	3,815			
	Her İkiside Eski Tutum	17	24,824	6,356			
Histeri	Annem İlgili Babam İlgisiz	31	24,258	5,627	1,500	2	0,827
	Babam İlgili Annem İlgisiz	7	24,429	4,614			
	Her İkiside İlgisiz	7	22,857	4,914			
	Her İkiside İlgili	8	23,750	6,319			
	Her İkiside Eski Tutum	17	26,000	5,477			
Psikotik Sapma	Annem İlgili Babam İlgisiz	31	27,032	6,916	1,791	2	0,774
	Babam İlgili Annem İlgisiz	7	27,143	7,426			

	Her İkiside İlgisiz	7	29,429	6,503		
	Her İkiside İlgili	8	26,125	2,642		
	Her İkiside Eski Tutum	17	27,000	5,601		
	Annem İlgili Babam İlgisiz	31	26,968	5,885		
	Babam İlgili Annem İlgisiz	7	26,571	7,391		
Erkeklik Kadınlık	Her İkiside İlgisiz	7	25,429	5,940	1,698	2 0,791
	Her İkiside İlgili	8	26,375	4,719		
	Her İkiside Eski Tutum	17	28,647	6,234		
	Annem İlgili Babam İlgisiz	31	12,677	4,700		
	Babam İlgili Annem İlgisiz	7	12,714	5,155		
Paranoya	Her İkiside İlgisiz	7	12,714	3,352	0,802	2 0,938
	Her İkiside İlgili	8	12,625	4,033		
	Her İkiside Eski Tutum	17	11,588	3,280		
	Annem İlgili Babam İlgisiz	31	29,258	8,993		
	Babam İlgili Annem İlgisiz	7	29,429	5,442		
Psikastenî	Her İkiside İlgisiz	7	25,286	5,619	2,057	2 0,725
	Her İkiside İlgili	8	28,875	5,643		
	Her İkiside Eski Tutum	17	26,588	8,471		
	Annem İlgili Babam İlgisiz	31	31,258	9,808		
	Babam İlgili Annem İlgisiz	7	36,714	7,868		
Şizofrenî	Her İkiside İlgisiz	7	29,714	6,726	4,147	2 0,387
	Her İkiside İlgili	8	31,500	6,071		
	Her İkiside Eski Tutum	17	32,176	5,040		
	Annem İlgili Babam İlgisiz	31	22,419	4,530		
Hipomani	Babam İlgili Annem İlgisiz	7	25,571	5,255	4,474	2 0,346
	Her İkiside İlgisiz	7	24,429	3,409		

	Her İkiside İlgili	8	24,750	2,712		
	Her İkiside Eski Tutum	17	23,647	4,387		
	Annem İlgili Babam İlgisiz	31	30,161	8,806		
	Babam İlgili Annem İlgisiz	7	28,143	5,984		
Sosyal İçe Dönüklük	Her İkiside İlgisiz	7	23,571	6,477	5,457	2 0,244
	Her İkiside İlgili	8	30,500	10,488		
	Her İkiside Eski Tutum	17	26,529	6,606		

Tablo 4.9' da görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin boşanmadan sonra ebeveynlerinin tutumu değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis ($\chi^2 (2) = 3,71$), depresyon ($\chi^2 (2) = 1,49$), histeri ($\chi^2 (2) = 1,50$), psikotik sapma ($\chi^2 (2) = 1,79$), erkeklik-kadınlık ($\chi^2 (2) = 1,69$), paranoya ($\chi^2 (2) = 0,80$), psikastenisi ($\chi^2 (2) = 2,05$), şizofreni ($\chi^2 (2) = 4,14$), hipomani ($\chi^2 (2) = 4,47$), sosyal içe dönüklük ($\chi^2 (2) = 5,45$) düzeylerinin boşanmadan sonra ebeveynlerin tutumu değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Kruskal Wallis H testine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

Tablo4.10.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Algılanan Aile Sosyo-ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney- U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	P
Hipokondriasis	İyi	37	15,18	5,09	481,00	,126
	Orta Ve Ortanın Altı	33	17,18	5,26		

Depresyon	İyi	37	23,02	5,87	497,50	,183
	Orta Ve Ortanın Altı	33	25,39	6,41		
Histeri	İyi	37	23,45	4,88	483,50	,134
	Orta Ve Ortanın Altı	33	25,66	5,86		
Psikotik Sapma	İyi	37	26,51	6,01	534,50	,370
	Orta Ve Ortanın Altı	33	27,90	6,32		
Erkeklik Kadınlık	İyi	37	25,86	5,44	453,00	,062
	Orta Ve Ortanın Altı	33	28,51	6,21		
Paranoya	İyi	37	11,10	3,10	392,00*	,010
	Orta Ve Ortanın Altı	33	13,87	4,70		
Psikasteni	İyi	37	26,97	6,31	483,50	,135
	Orta Ve Ortanın Altı	33	29,54	9,29		
Şizofreni	İyi	37	31,02	7,83	557,50	,532
	Orta Ve Ortanın Altı	33	32,87	8,16		
Hipomani	İyi	37	23,51	4,42	576,50	,688
	Orta Ve Ortanın Altı	33	23,48	4,29		
Sosyal İçer Dönüklük	İyi	37	27,48	8,55	486,50	,144
	Orta Ve Ortanın Altı	33	29,54	7,72		

Tablo 4.10' da görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin algılanan aile ekonomik düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney- U testi sonucunda;

Bireylerin paranoya düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U=392,00; p<.05). Sosyo-ekonomik düzeyi iyi olanların paranoya düzeyleri (\bar{x} =11,10), orta ve ortanın altı olanların paranoya düzeylerinden (\bar{x} =13,87) anlamlı düşük bulunmuştur.

Bireylerin; hipokondriasis (U=481,00), depresyon (U=497,50), histeri (U=485,50), psikotik sapma (U=,534,50), erkeklik-kadınlık (U=453,00) , psikastenii (U=483,50), şizofreni (U=557,50), hipomani (U=576,50), sosyal içe dönüklük (U=486,50) düzeyleri arasında sosyo-ekonomik düzeye göre anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo4.11.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Annelerinin Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	P
Hipokondriasis	Lise ve altı	50	16,04	5,48	440,00	,434
	Üniversite	20	16,35	4,68		
Depresyon	Lise ve altı	50	23,50	6,62	383,00	,127
	Üniversite	20	25,75	4,77		
Histeri	Lise ve altı	50	24,40	5,78	445,50	,477
	Üniversite	20	24,75	4,59		
Psikotik Sapma	Lise ve altı	50	27,02	6,32	471,00	,706

	Üniversite	20	27,55	5,86		
Erkeklik Kadınlık	Lise ve altı	50	27,04	6,10	482,00	,814
	Üniversite	20	27,30	5,60		
Paranoya	Lise ve altı	50	12,32	4,13	462,00	,620
	Üniversite	20	12,65	4,29		
Psikasteni	Lise ve altı	50	27,40	8,38	391,00	,156
	Üniversite	20	30,15	6,32		
Şizofreni	Lise ve altı	50	31,02	8,11	370,00	,091
	Üniversite	20	34,10	7,39		
Hipomani	Lise ve altı	50	23,22	4,20	412,50	,254
	Üniversite	20	24,20	4,68		
Sosyal İçe Dönüklük	Lise ve altı	50	28,18	8,36	435,50	,401
	Üniversite	20	29,15	7,85		

Tablo 4.11' de görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin annelerinin eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis (U=440,00), depresyon (U=497,50), histeri (U=445,50), psikotik sapma (U=471,00), erkeklik-kadınlık (U=482,00), paranoya (U=462,00), psikasteni (U=391,00), şizofreni (U=370,00), hipomani (U=412,50), sosyal içe dönüklük

(U=435,50) düzeyleri arasında annelerinin eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo4.12.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Durumuna Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	P
Hipokondriasis	Lise ve altı	35	17,22	5,76	500,50	,187
	Üniversite	35	15,02	4,46		
Depresyon	Lise ve altı	35	24,80	6,63	556,50	,510
	Üniversite	35	23,48	5,76		
Histeri	Lise ve altı	35	25,14	5,86	556,50	,509
	Üniversite	35	23,85	4,98		
Psikotik Sapma	Lise ve altı	35	27,17	5,98	592,50	,814
	Üniversite	35	27,17	6,41		
Erkeklik Kadınlık	Lise ve altı	35	28,11	6,02	493,00	,158
	Üniversite	35	26,11	5,73		
Paranoya	Lise ve altı	35	12,94	4,41	527,00	,313
	Üniversite	35	11,88	3,86		
Psikasteni	Lise ve altı	35	28,80	8,87	546,50	,437
	Üniversite	35	27,57	6,89		
Şizofreni	Lise ve altı	35	31,88	7,86	597,00	,855

	Üniversite	35	31,91	8,22		
Hipomani	Lise ve altı	35	23,20	4,58	567,00	,592
	Üniversite	35	23,80	4,10		
Sosyal İçer Dönüklük	Lise ve altı	35	28,82	8,96	607,50	,953
	Üniversite	35	28,08	7,42		

Tablo 4.12' de görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin babalarının eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis (U=500,50), depresyon (U=556,50), histeri (U=556,50), psikotik sapma (U=592,50), erkeklik-kadınlık (U=493,00), paranoya (U=527,00), psikasteni (U=546,50), şizofreni (U=597,00), hipomani (U=567,00), sosyal içer dönüklük (U=607,50) düzeyleri arasında babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo4.13.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Beraber Yaşamadığı Ebeveyni İle Görüşme Durumuna Göre Karşılaştırılması İçin Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	P
Hipokondriasis	Evet	66	16,15	5,33	129,50	,949
	Hayır	4	15,75	3,86		
Depresyon	Evet	66	24,12	6,24	126,00	,879
	Hayır	4	24,50	6,40		
Histeri	Evet	66	24,53	5,53	130,50	,970

	Hayır	4	24,00	4,16		
Psikotik Sapma	Evet	66	27,22	6,33	120,50	,771
	Hayır	4	26,25	0,95		
Erkeklik Kadınlık	Evet	66	27,00	5,93	104,50	,484
	Hayır	4	29,00	6,21		
Paranoya	Evet	66	12,39	4,25	117,00	,703
	Hayır	4	12,75	2,21		
Psikasteni	Evet	66	27,95	8,02	87,00	,254
	Hayır	4	32,00	4,76		
Şizofreni	Evet	66	31,71	7,99	99,50	,410
	Hayır	4	35,00	8,28		
Hipomani	Evet	66	23,37	4,39	95,50	,354
	Hayır	4	25,50	2,64		
Sosyal İçe Dönüklük	Evet	66	28,28	8,18	100,50	,424
	Hayır	4	31,25	8,80		

Tablo 4.13' te görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin bireylerin beraber yaşamadığı ebeveyni ile görüşme durumuna göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için yapılan Mann Whitney-U testi sonucuna göre;

Bireylerin hipokondriasis (U=129,50), depresyon (U=126,00), histeri (U=130,50), psikotik sapma (U=120,50), erkeklik-kadınlık (U=104,50), paranoya (U=117,00), psikasteniy (U=87,00), şizofreniy (U=99,50), hipomani (U=95,50), sosyal içe dönüklük (U=100,50) düzeyleri açısından boşanma sonrası beraber yaşamadıkları ebeveynleriyle görüşenlerle görüşmeyenler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo4.14.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Boşanma Sırasındaki Yaşlarına Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney- U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	P
Hipokondriasis	10 Yaş Ve Altı	49	16,10	5,38	513,50	,990
	10 Yaş üstü	21	16,19	4,99		
Depresyon	10 Yaş Ve Altı	49	24,79	5,85	398,00	,135
	10 Yaş üstü	21	22,61	6,85		
Histeri	10 Yaş Ve Altı	49	24,51	5,62	493,00	,782
	10 Yaş üstü	21	24,47	5,12		
Psikotik Sapma	10 Yaş Ve Altı	49	27,10	5,89	489,00	,743
	10 Yaş üstü	21	27,33	6,88		
Erkeklik Kadınlık	10 Yaş Ve Altı	49	27,49	5,95	457,00	,459
	10 Yaş üstü	21	26,23	5,90		
Paranoya	10 Yaş Ve Altı	49	11,95	3,58	437,50	,322
	10 Yaş üstü	21	13,47	5,19		
Psikasteniy	10 Yaş Ve Altı	49	28,10	8,12	508,00	,934

	10 Yaş üstü	21	28,38	7,56		
Şizofreni	10 Yaş Ve Altı	49	32,57	7,57	439,00	,333
	10 Yaş üstü	21	30,33	8,87		
Hipomani	10 Yaş Ve Altı	49	22,98	4,64	437,50	,322
	10 Yaş üstü	21	24,71	3,28		
Sosyal İçe Dönüklük	10 Yaş Ve Altı	49	28,49	8,33	509,50	,949
	10 Yaş üstü	21	28,38	8,01		

Tablo 4.14' te görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin boşanma olduğundaki yaşlarına göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis (U=513,50), depresyon (U=398,00), histeri (U=493,00), psikotik sapma (U=489,00), erkeklik-kadınlık (U=457,00), paranoya (U=437,50), psikasteni (U=508,00), şizofreni (U=439,00), hipomani (U=437,50), sosyal içe dönüklük (U=509,50) düzeyleri açısından 10 yaş ve altı ile 10 yaş üstü gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo4.15.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Boşanmadan Sonra Annenin Tekrar Evlenip Evlenmemesine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney- U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	P
Hipokondriasis	Evet	14	16,07	4,42	390,50	,982
	Hayır	56	16,14	5,45		
Depresyon	Evet	14	24,21	6,77	390,00	,977

	Hayır	56	24,12	6,12		
Histeri	Evet	14	24,35	4,84	377,50	,831
	Hayır	56	24,53	5,62		
Psikotik Sapma	Evet	14	27,71	6,35	367,00	,713
	Hayır	56	27,03	6,15		
Erkeklik Kadınlık	Evet	14	27,42	5,74	376,50	,819
	Hayır	56	27,03	6,01		
Paranoya	Evet	14	12,92	3,87	369,00	,739
	Hayır	56	12,28	4,24		
Psikasteni	Evet	14	28,57	6,02	373,00	,780
	Hayır	56	28,08	8,35		
Şizofreni	Evet	14	33,71	7,48	317,00	,270
	Hayır	56	31,44	8,11		
Hipomani	Evet	14	24,57	4,65	324,50	,320
	Hayır	56	23,23	4,25		
Sosyal İçe Dönüklük	Evet	14	27,50	8,16	345,50	,494
	Hayır	56	28,69	8,23		

Tablo 4.15' te görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri arasında bireylerin boşanmadan sonra annelerinin

tekrar evlenip evlenmemesine göre istatistiksel olarak farklılaşma olup olmadığını incelemenmesi için yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis (U=390,50), depresyon (U=390,00), histeri (U=377,50), psikotik sapma (U=367,00), erkeklik-kadınlık (U=376,50), paranoya (U=369,00), psikastenisi (U=373,00), şizofreni (U=317,00), hipomani (U=324,50), sosyal içe dönüklük (U=345,50) düzeyleri açısından annesi tekrar evlenenlerle evlenmeyenler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo 4.16.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Boşanmadan Sonra Babanın Tekrar Evlenip Evlenmemesine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney- U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	P																																																
Hipokondriasis	Evet	29	15,31	5,07	498,50	,251																																																
	Hayır	41	16,70	5,33			Depresyon	Evet	29	24,89	7,01	516,50	,351	Hayır	41	23,61	5,59	Histeri	Evet	29	25,37	5,16	503,50	,276	Hayır	41	23,87	5,61	Psikotik Sapma	Evet	29	26,96	6,27	569,00	,761	Hayır	41	27,31	6,15	Erkeklik Kadınlık	Evet	29	27,00	5,56	575,50	,820	Hayır	41	27,19	6,23	Paranoya	Evet	29	11,82
Depresyon	Evet	29	24,89	7,01	516,50	,351																																																
	Hayır	41	23,61	5,59			Histeri	Evet	29	25,37	5,16	503,50	,276	Hayır	41	23,87	5,61	Psikotik Sapma	Evet	29	26,96	6,27	569,00	,761	Hayır	41	27,31	6,15	Erkeklik Kadınlık	Evet	29	27,00	5,56	575,50	,820	Hayır	41	27,19	6,23	Paranoya	Evet	29	11,82	3,52	515,50	,344								
Histeri	Evet	29	25,37	5,16	503,50	,276																																																
	Hayır	41	23,87	5,61			Psikotik Sapma	Evet	29	26,96	6,27	569,00	,761	Hayır	41	27,31	6,15	Erkeklik Kadınlık	Evet	29	27,00	5,56	575,50	,820	Hayır	41	27,19	6,23	Paranoya	Evet	29	11,82	3,52	515,50	,344																			
Psikotik Sapma	Evet	29	26,96	6,27	569,00	,761																																																
	Hayır	41	27,31	6,15			Erkeklik Kadınlık	Evet	29	27,00	5,56	575,50	,820	Hayır	41	27,19	6,23	Paranoya	Evet	29	11,82	3,52	515,50	,344																														
Erkeklik Kadınlık	Evet	29	27,00	5,56	575,50	,820																																																
	Hayır	41	27,19	6,23			Paranoya	Evet	29	11,82	3,52	515,50	,344																																									
Paranoya	Evet	29	11,82	3,52	515,50	,344																																																

	Hayır	41	12,82	4,54		
Psikasteni	Evet	29	28,20	7,52	567,00	,743
	Hayır	41	28,17	8,26		
Şizofreni	Evet	29	31,27	8,34	547,50	,575
	Hayır	41	32,34	7,80		
Hipomani	Evet	29	22,31	4,59	445,50	,075
	Hayır	41	24,34	3,98		
Sosyal İçe Dönüklük	Evet	29	29,34	8,56	537,00	,492
	Hayır	41	27,82	7,94		

Tablo 4.16' ta görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri arasında bireylerin boşanmadan sonra babalarının tekrar evlenip evlenmemesine göre istatistiksel olarak farklılaşma olup olmadığının incelenmesi için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis (U=498,50), depresyon (U=516,50), histeri (U=503,50), psikotik sapma (U=569,00), erkeklik-kadınlık (U=575,50), paranoya (U=515,50), psikasteni (U=567,00), şizofreni (U=547,50), hipomani (U=445,50), sosyal içe dönüklük (U=537,00) düzeyleri açısından babası tekrar evlenenlerle evlenmeyenler arasında farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo4.17.Ebeveynleri Boşanmış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Boşanmadan Sonra Hangi Ebeveyni İle Yaşadığına Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-u Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	P
Hipokondriasis	Anne İle	63	15,96	5,43	151,50	,175

	Baba İle	7	17,57	2,63		
Depresyon	Anne İle	63	24,17	6,18	197,50	,652
	Baba İle	7	23,85	6,89		
Histeri	Anne İle	63	24,49	5,59	214,50	,906
	Baba İle	7	24,57	4,19		
Psikotik Sapma	Anne İle	63	27,38	6,03	173,00	,352
	Baba İle	7	25,28	7,41		
Erkeklik Kadınlık	Anne İle	63	27,14	5,91	220,00	,992
	Baba İle	7	26,85	6,54		
Paranoya	Anne İle	63	12,36	3,95	219,00	,976
	Baba İle	7	12,85	6,04		
Psikasteni	Anne İle	63	28,19	8,08	220,00	,992
	Baba İle	7	28,14	6,61		
Şizofreni	Anne İle	63	31,60	7,85	168,50	,308
	Baba İle	7	34,57	9,36		
Hipomani	Anne İle	63	23,39	4,27	187,50	,517
	Baba İle	7	24,42	5,12		
Sosyal İçe Dönüklük	Anne İle	63	28,31	8,38	186,50	,505
	Baba İle	7	29,71	6,44		

Tablo 4.17' de görüldüğü üzere ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin boşanmadan sonra hangi ebeveyni ile yaşadığına göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin hipokondriasis (U=151,50), depresyon (U=197,50), histeri (U=214,50), psikotik sapma (U=173,00), erkeklik-kadınlık (U=220,00), paranoya (U=219,00), psikasteni (U=220,00), şizofreni (U=168,50), hipomani (U=187,50), sosyal içe dönüklük (U=186,50) düzeylerinde anneleri ya da babalarıyla yaşamlarına göre anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo 4.18. Ebeveynleri Boşanmamış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Algılanan Aile Sosyo-ekonomik Düzeyine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{X}	Ss	U	P																																																															
Hipokondriasis	İyi	17	13,05	5,32	403,00	,513																																																															
	Orta Ve Ortanın Altı	53	13,88	3,53			Depresyon	İyi	17	19,41	2,93	419,00	,665	Orta Ve Ortanın Altı	53	19,17	3,83	Histeri	İyi	17	21,29	3,11	407,50	,552	Orta Ve Ortanın Altı	53	20,37	3,33	Psikotik Sapma	İyi	17	23,70	3,67	448,50	,978	Orta Ve Ortanın Altı	53	23,71	4,26	Erkeklik Kadınlık	İyi	17	28,88	4,56	280,50*	,019	Orta Ve Ortanın Altı	53	25,32	5,31	Paranoya	İyi	17	11,05	2,96	436,00	,842	Orta Ve Ortanın Altı	53	10,94	3,17	Psikasteni	İyi	17	24,29	7,07	406,00	,541	Orta Ve Ortanın Altı
Depresyon	İyi	17	19,41	2,93	419,00	,665																																																															
	Orta Ve Ortanın Altı	53	19,17	3,83			Histeri	İyi	17	21,29	3,11	407,50	,552	Orta Ve Ortanın Altı	53	20,37	3,33	Psikotik Sapma	İyi	17	23,70	3,67	448,50	,978	Orta Ve Ortanın Altı	53	23,71	4,26	Erkeklik Kadınlık	İyi	17	28,88	4,56	280,50*	,019	Orta Ve Ortanın Altı	53	25,32	5,31	Paranoya	İyi	17	11,05	2,96	436,00	,842	Orta Ve Ortanın Altı	53	10,94	3,17	Psikasteni	İyi	17	24,29	7,07	406,00	,541	Orta Ve Ortanın Altı	53	25,00	4,47								
Histeri	İyi	17	21,29	3,11	407,50	,552																																																															
	Orta Ve Ortanın Altı	53	20,37	3,33			Psikotik Sapma	İyi	17	23,70	3,67	448,50	,978	Orta Ve Ortanın Altı	53	23,71	4,26	Erkeklik Kadınlık	İyi	17	28,88	4,56	280,50*	,019	Orta Ve Ortanın Altı	53	25,32	5,31	Paranoya	İyi	17	11,05	2,96	436,00	,842	Orta Ve Ortanın Altı	53	10,94	3,17	Psikasteni	İyi	17	24,29	7,07	406,00	,541	Orta Ve Ortanın Altı	53	25,00	4,47																			
Psikotik Sapma	İyi	17	23,70	3,67	448,50	,978																																																															
	Orta Ve Ortanın Altı	53	23,71	4,26			Erkeklik Kadınlık	İyi	17	28,88	4,56	280,50*	,019	Orta Ve Ortanın Altı	53	25,32	5,31	Paranoya	İyi	17	11,05	2,96	436,00	,842	Orta Ve Ortanın Altı	53	10,94	3,17	Psikasteni	İyi	17	24,29	7,07	406,00	,541	Orta Ve Ortanın Altı	53	25,00	4,47																														
Erkeklik Kadınlık	İyi	17	28,88	4,56	280,50*	,019																																																															
	Orta Ve Ortanın Altı	53	25,32	5,31			Paranoya	İyi	17	11,05	2,96	436,00	,842	Orta Ve Ortanın Altı	53	10,94	3,17	Psikasteni	İyi	17	24,29	7,07	406,00	,541	Orta Ve Ortanın Altı	53	25,00	4,47																																									
Paranoya	İyi	17	11,05	2,96	436,00	,842																																																															
	Orta Ve Ortanın Altı	53	10,94	3,17			Psikasteni	İyi	17	24,29	7,07	406,00	,541	Orta Ve Ortanın Altı	53	25,00	4,47																																																				
Psikasteni	İyi	17	24,29	7,07	406,00	,541																																																															
	Orta Ve Ortanın Altı	53	25,00	4,47																																																																	

Şizofreni	İyi	17	26,82	6,35	448,00	,973
	Orta Ve Ortanın Altı	53	26,47	6,61		
Hipomani	İyi	17	20,94	5,51	328,00	,092
	Orta Ve Ortanın Altı	53	22,69	4,26		
Sosyal İçe Dönüklük	İyi	17	20,05	6,22	383,50	,358
	Orta Ve Ortanın Altı	53	22,64	7,61		

*p<.05

Tablo 4.18' de görüldüğü üzere ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin algılanan aile sosyo-ekonomik düzeyine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Ailesinin sosyo-ekonomik düzeyini iyi ile orta ve ortanın altı olarak tanımlayan kişilerin erkeklik kadınlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U=280,50; p<.05). Sosyo-ekonomik düzeyi iyi olanların erkeklik kadınlık düzeyleri (\bar{X} =28,88), sosyo-ekonomik düzeyini orta ve ortanın altı olarak tanımlayanların erkeklik kadınlık düzeylerinden (\bar{X} =25,32) anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Bireylerin hipokondriasis (U=403,00), depresyon (U=419,00), histeri (U=407,50), psikotik sapma (U=448,50), paranoya (U=436,00), psikasteni (U=406,00), şizofreni (U=448,00), hipomani (U=328,00), sosyal içe dönüklük (U=383,50) düzeylerinin gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo 4.19. Ebeveynleri Boşanmamış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Annenin Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{X}	Ss	U	P
Hipokondriasis	Lise ve altı	55	13,58	3,88	392,000	,768

	Üniversite	15	14,06	4,59		
Depresyon	Lise ve altı	55	19,09	3,70		
					348,00	,354
	Üniversite	15	19,73	3,32		
Histeri	Lise ve altı	55	20,27	3,19		
					322,00	,191
	Üniversite	15	21,80	3,42		
Psikotik Sapma	Lise ve altı	55	23,83	4,21		
					384,50	,687
	Üniversite	15	23,26	3,77		
Erkeklik Kadınlık	Lise ve altı	55	25,32	5,19		
					237,50*	,012
	Üniversite	15	29,33	4,77		
Paranoya	Lise ve altı	55	10,80	3,17		
					360,50	,454
	Üniversite	15	11,60	2,82		
Psikastenî	Lise ve altı	55	24,69	4,70		
					409,50	,966
	Üniversite	15	25,33	6,82		
Şizofrenî	Lise ve altı	55	26,58	6,75		
					410,00	,971
	Üniversite	15	26,46	5,70		
Hipomani	Lise ve altı	55	22,47	4,63		
					374,00	,581
	Üniversite	15	21,53	4,67		
Sosyal İçe Dönüklük	Lise ve altı	55	22,00	7,74		
					372,00	,562
	Üniversite	15	22,06	5,82		

*p<.05

Tablo 4.19' da görüldüğü üzere ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin annelerinin eğitim düzeyinw göre aralarında istatistiksel olarak

farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin erkeklik-kadınlik düzeyleri arasında annelerinin eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U=237,50; p<.05). Annesinin eğitim düzeyi lise ve altı olanların erkeklik-kadınlik düzeyleri (\bar{x} =25,32), annesinin eğitim düzeyi üniversite olanların erkeklik kadınlik düzeylerinden (\bar{x} =29,33) anlamlı olarak düşük bulunmuştur.

Bireylerin hipokondriasis (U=392,00), depresyon (U=348,00), histeri (U=322,00), psikotik sapma (U=384,50), paranoya (U=360,50), psikastenii (U=409,50), şizofreni (U=410,00), hipomani (U=374,00), sosyal içe dönüklük (U=372,00) düzeyleri arasında annelerinin eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo 4.20. Ebeveynleri Boşanmamış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Babalarının Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	P
Hipokondriasis	Lise ve altı	44	13,59	3,58	571,00	,990
	Üniversite	26	13,84	4,72		
Depresyon	Lise ve altı	44	18,97	3,98	490,00	,317
	Üniversite	26	19,65	2,91		
Histeri	Lise ve altı	44	20,02	3,46	396,00*	,031
	Üniversite	26	21,57	2,74		
Psikotik Sapma	Lise ve altı	44	23,52	4,28	522,00	,542

	Üniversite	26	24,03	3,83		
Erkeklik Kadınlık	Lise ve altı	44	25,68	5,18	487,00	,300
	Üniversite	26	27,03	5,57		
Paranoya	Lise ve altı	44	10,77	3,15	534,00	,642
	Üniversite	26	11,30	3,04		
Psikasteni	Lise ve altı	44	25,31	4,48	472,50	,225
	Üniversite	26	24,00	6,18		
Şizofreni	Lise ve altı	44	26,84	6,49	502,00	,394
	Üniversite	26	26,07	6,62		
Hipomani	Lise ve altı	44	22,43	4,26	542,50	,719
	Üniversite	26	22,00	5,24		
Sosyal İçer Dönüklük	Lise ve altı	44	22,90	8,12	488,00	,307
	Üniversite	26	20,50	5,60		

*p<.05

Tablo 4.20' de görüldüğü üzere ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin babalarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin histeri düzeyleri arasında babalarının eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U=396,00; p<.05). Babasının eğitim düzeyi lise ve altı

olanların histeri düzeyleri ($\bar{X}=20,02$), babasının eğitim düzeyi üniversite olanların histeri düzeylerinden ($\bar{X}=21,57$) anlamlı olarak düşük bulunmuştur.

Bireylerin hipokondriasis (U=571,00), depresyon (U=490,00), psikotik sapma (U=522,00), erkeklik-kadınlık (U=487,00), paranoya (U=534,00), psikastenisi (U=472,50), şizofreni (U=502,00), hipomani (U=542,50), sosyal içe dönüklük (U=488,00) düzeyleri arasında babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 4.21. Ebeveynleri Boşanmamış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{X}	Ss	U	P
Hipokondriasis	Kadın	35	14,02	4,59	568,00	,599
	Erkek	35	13,34	3,36		
Depresyon	Kadın	35	19,82	4,06	508,00	,218
	Erkek	35	18,62	3,04		
Histeri	Kadın	35	21,11	3,22	506,50	,209
	Erkek	35	20,08	3,30		
Psikotik Sapma	Kadın	35	22,28	3,75	366,00*	,004
	Erkek	35	25,14	3,97		
Erkeklik Kadınlık	Kadın	35	29,77	4,12	121,50*	,000
	Erkek	35	22,60	3,78		
Paranoya	Kadın	35	10,77	2,84	542,00	,405

	Erkek	35	11,17	3,37		
Psikasteni	Kadın	35	24,91	6,32	571,00	,625
	Erkek	35	24,74	3,79		
Şizofreni	Kadın	35	26,08	5,86	579,00	,693
	Erkek	35	27,02	7,14		
Hipomani	Kadın	35	20,65	5,21	364,00*	,003
	Erkek	35	23,88	3,27		
Sosyal İçer Dönüklük	Kadın	35	22,88	7,91	527,00	,315
	Erkek	35	21,14	6,71		

*p<.05

Tablo 4.21' de görüldüğü üzere ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney- U testi sonucunda;

Bireylerin psikotik sapma düzeyleri arasında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U=366,00; p<.05). Kadınların psikotik sapma düzeyleri (\bar{X} =22,28), erkeklerin psikotik sapma düzeylerinden (\bar{X} =25,14) anlamlı olarak düşük bulunmuştur.

Bireylerin erkeklik-kadınlık düzeyleri arasında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U=121,50; p<.05). Kadınların erkeklik-kadınlık düzeyleri (\bar{X} =29,77), erkeklerin erkeklik kadınlık düzeylerinden (\bar{X} =22,60) anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Bireylerin hipomani düzeyleri arasında cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U=364,00; p<.05). Kadınların hipomani düzeyleri (\bar{X} =20,65), erkeklerin hipomani düzeylerinden (\bar{X} =23,88) anlamlı olarak düşük bulunmuştur.

Bireylerin, hipokondriasis (U=568,00), depresyon (U=508,00), histeri (U=506,50), paranoya (U=542,00), psikasteni (U=571,00), şizofreni [U=579,00], sosyal içe dönüklük (U=527,00) düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

Tablo 4.22. Ebeveynleri Boşanmamış Bireylerin Kişilik Örüntülerinin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması için Yapılan Mann Whitney- U Testi Sonuçları

	Grup	N	\bar{x}	Ss	U	P																																																															
Hipokondriasis	Bekar	47	13,63	3,49	537,50	,970																																																															
	Evli	23	13,78	4,99			Depresyon	Bekar	47	19,10	3,98	478,00	,432	Evli	23	19,47	2,79	Histeri	Bekar	47	19,91	2,96	343,50*	,013	Evli	23	22,00	3,51	Psikotik Sapma	Bekar	47	23,51	4,10	493,50	,555	Evli	23	24,13	4,14	Erkeklik Kadınlık	Bekar	47	25,42	5,53	402,50	,083	Evli	23	27,73	4,63	Paranoya	Bekar	47	10,42	3,00	383,50*	,048	Evli	23	12,08	3,05	Psikasteni	Bekar	47	24,87	4,21	523,00	,826	Evli
Depresyon	Bekar	47	19,10	3,98	478,00	,432																																																															
	Evli	23	19,47	2,79			Histeri	Bekar	47	19,91	2,96	343,50*	,013	Evli	23	22,00	3,51	Psikotik Sapma	Bekar	47	23,51	4,10	493,50	,555	Evli	23	24,13	4,14	Erkeklik Kadınlık	Bekar	47	25,42	5,53	402,50	,083	Evli	23	27,73	4,63	Paranoya	Bekar	47	10,42	3,00	383,50*	,048	Evli	23	12,08	3,05	Psikasteni	Bekar	47	24,87	4,21	523,00	,826	Evli	23	24,73	6,85								
Histeri	Bekar	47	19,91	2,96	343,50*	,013																																																															
	Evli	23	22,00	3,51			Psikotik Sapma	Bekar	47	23,51	4,10	493,50	,555	Evli	23	24,13	4,14	Erkeklik Kadınlık	Bekar	47	25,42	5,53	402,50	,083	Evli	23	27,73	4,63	Paranoya	Bekar	47	10,42	3,00	383,50*	,048	Evli	23	12,08	3,05	Psikasteni	Bekar	47	24,87	4,21	523,00	,826	Evli	23	24,73	6,85																			
Psikotik Sapma	Bekar	47	23,51	4,10	493,50	,555																																																															
	Evli	23	24,13	4,14			Erkeklik Kadınlık	Bekar	47	25,42	5,53	402,50	,083	Evli	23	27,73	4,63	Paranoya	Bekar	47	10,42	3,00	383,50*	,048	Evli	23	12,08	3,05	Psikasteni	Bekar	47	24,87	4,21	523,00	,826	Evli	23	24,73	6,85																														
Erkeklik Kadınlık	Bekar	47	25,42	5,53	402,50	,083																																																															
	Evli	23	27,73	4,63			Paranoya	Bekar	47	10,42	3,00	383,50*	,048	Evli	23	12,08	3,05	Psikasteni	Bekar	47	24,87	4,21	523,00	,826	Evli	23	24,73	6,85																																									
Paranoya	Bekar	47	10,42	3,00	383,50*	,048																																																															
	Evli	23	12,08	3,05			Psikasteni	Bekar	47	24,87	4,21	523,00	,826	Evli	23	24,73	6,85																																																				
Psikasteni	Bekar	47	24,87	4,21	523,00	,826																																																															
	Evli	23	24,73	6,85																																																																	

Şizofreni	Bekar	47	26,02	6,81	451,50	,265
	Evli	23	27,65	5,81		
Hipomani	Bekar	47	22,40	4,72	530,50	,900
	Evli	23	22,00	4,49		
Sosyal İçe Dönüklük	Bekar	47	21,91	7,35	498,50	,599
	Evli	23	22,21	7,46		

*p<.05

Tablo 4.22’ de görüldüğü üzere ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin medeni durumlarına göre istatistiksel olarak farklılık oluşturup oluşturmadığını incelemek için uygulanan Mann Whitney-U testi sonucunda;

Bireylerin histeri düzeyleri arasında medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U=343,50; p<.05). Bekarların histeri düzeyleri (\bar{x} =19,91), evlilerin histeri düzeylerinden (\bar{x} =22,00) anlamlı olarak düşük bulunmuştur.

Bireylerin paranoya düzeyleri arasında medeni durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (U=383,50; p<.05). Bekarların paranoya düzeyleri (\bar{x} =10,42), evlilerin paranoya düzeylerinden (\bar{x} =12,08) anlamlı olarak düşük bulunmuştur.

Bireylerin hipokondriasis (U=537,50), depresyon (U=478,00), psikotik sapma (U=493,50), erkeklik kadınlık (U=402,50), psikastenisi (U=523,00), şizofreni (U=451,50), hipomani (U=530,50), sosyal içe dönüklük (U=498,50) düzeyleri arasında medeni durumlarına göre anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>.05).

BÖLÜM 5

TARTIŞMA

Bu araştırmada yanıt aranan birinci problem; ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış ve ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin farklılaşp farklılaşmadığının tespit edilmesidir. Araştırmanın alt problemleri olarak da bu bireylerin kişilik örüntüleri çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmiştir.

Araştırma sonucunda ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin hipokondriasis, depresyon, histeri, psikotik sapma, paranoya, psikasteni, şizofreni ve sosyal içe dönüklük düzeyleri, anne babası boşanmamış 20- 27 yaş arasındaki bireylere göre yüksek bulunmuştur. Literatürde, yapılan çalışmayı destekler şekilde bulgular yer almaktadır. Örneğin Richardson ve McCabe ‘ in (2001) yaptığı çalışmaya göre anne babası boşanmış ergenlerin, boşanmamış ergenlere göre anksiyete, depresyon ve stres düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Anne babası ayrı olan çocuklar evden ayrı olan ebeveynini göremediği için sevilmediğini düşünüp, yalnız hissedebilmektedirler ve bu durum da onların depresif hissetmelerine neden olabileceği şeklinde açıklanmaktadır. Anne babası boşanmış çocuklarla, anne babası boşanmamış çocukların karşılaştırıldığı çalışmalarda da, anne babası boşanmış çocukların, anne babası boşanmamış çocuklara göre benlik saygılarının (Çelikoğlu, 1997; Sönmez, 2001) ve mutluluk düzeylerinin (Karaoğlan, 1997) düşük olduğu; öfke, saldırgan davranışlar, suça yönelme ve depresyon düzeylerinin (Elmacı, 2001; Güleç, 2002; Akduman, 2007; Kuyucu, 2007) ise yüksek olduğu vurgulanmıştır.

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri cinsiyet değişkenine göre incelendiği zaman ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış kadınların hipokondriasis, depresyon, histeri, erkeklik-kadınlık, paranoya, şizofreni, sosyal içe dönüklük düzeyleri erkeklerden yüksek bulunmuştur. Ergenler

ebeveynlerinin boşanmasından dolayı agresyon yaşayabilirler ve bununla birlikte utanma ve stres de yaşayabilmektedirler. Bu problemler erkeklerde anti-sosyal davranış ve suça yönelik davranışlarını arttırırken, kızlarda arkadaşlarına bağımlılık ve cinsel ilişkiye başlama yaşının erken olması gibi sonuçlar ortaya çıkarmaktadır (Wallerstein ve Kelly, 1980). Bu da çalışmanın bulgularını özellikle kadınlardaki kişilik örüntüleri açısından desteklemektedir. Ebeveynlerinin boşanmasından sonra ergenlik dönemi kendine dönen kızlar yetişkinlikte de bununla bağlantılı kişilik örüntüleri geliştirebilmektedir. Frost ve Pakiz (1990), yaptıkları araştırmada kız çocukların erkek çocuklara göre daha fazla sosyal desteğe ihtiyaç duyduğu bulunmuştur. Yapılan çalışmada bu bulguyu desteklemektedir. Kadın bireylerin sosyal içe dönüklük puanları erkeklerin sosyal içe dönüklük puanlarından yüksek bulunmuştur. Bu da özellikle bu kadınların şu an yetişkinlik döneminde sosyal bakımdan içe dönük olmalarının sebebi olarak özellikle çocukluk dönemlerinde sosyal destek bakımından zayıf bir ortamda bulduklarını düşündürmektedir.

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin hipokondriasis, depresyon, histeri, psikotik sapma, erkeklik-kadınlık, paranoya, psikasteni, şizofreni, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında daha önce psikolojik yardım almalarına göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatürde yaşanan travmatik olaylar karşısında kişinin kendini açmasının olumlu, iyileştirici etkilere sahip olduğu bilgisi verilirken (Taku ve ark, 2009) bu çalışmada anlamlı bir farklılık bulunamaması örneklem grubunun sayı olarak istatistiki bakımdan yetersiz olduğunu ve örneklem grubunun sayısı arttırılarak çalışma tekrarlandığında sonuçların değişebileceğini düşündürmektedir.

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireyleri hipokondriasis, depresyon, histeri, psikotik sapma, erkeklik kadınlık, paranoya, psikasteni, şizofreni, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında medeni durumlarına göre de anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatürde de ebeveynleri boşanmış bireylerin medeni durumlarına yönelik yeterli bilgiye ulaşılammamıştır; bunun sebebi olarak da boşanmaya

yönelik çalışmada özellikle ebeveyni boşanmış çocuk ve ergenlere odaklanış olması ve bu kişilerin yetişkinlik dönemlerindeki yaşantılarına çok fazla odaklanılmamış olması olarak düşünülmektedir. Buna ek olarak yine burada örneklem grubunu oluşturan bekar kişilerin evli kişilere göre oran olarak daha yüksek olmasının da sonuçları etkileyebildiği düşünülmektedir.

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin hipokondriasis, depresyon, histeri, psikotik sapma, erkeklik-kadınlık, paranoya, psikastenii, şizofrenii, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında kardeş sayılarına göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. San ve Şentürk (2010), Altundağ (2013) da yaptıkları çalışmalarda kardeş sayısının boşanma üzerinde etkili olmadığını belirterek, araştırma sonucuna paralel nitelikte bulgular sunmuşlardır. Hortaçsu' ya (2003) göre, kardeşler arasındaki ilişki, aralarındaki yaş ve cinsiyet farklılıklarına göre belirli dönem ve yaşlarda farklı şekilde ortaya çıkmaktadır. Dunn ve Munn (1986), mizaçları farklı olan okul öncesi dönemde olan kardeşlerin daha fazla çatışma yaşadıklarını saptamışlardır. Kardeş sayısı değişkeninin araştırmada anlamlı bir farklılık oluşturmamasının nedeni, ebeveynlerin tutumu, kardeşlerin yaşı, cinsiyeti ya da kardeşler arasında kurulan ilişkinin niteliği olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin hipokondriasis, depresyon, histeri, erkeklik kadınlık, paranoya, psikastenii, şizofrenii, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri beraber yaşamadığı ebeveyni ile görüşme sıklığına göre incelendiğinde de anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatüre bakıldığında ise yapılan çalışmadan farklı olarak, boşanma sonrasında, uzun dönem boyunca babası ile daha sık görüşen çocukların içe ve dışa yönelik problemleri daha az yaşadığı, görüşme sıklığı arttıkça çocukların yaşadığı kaygı (Aral, Başar, 1998) ve depresyon düzeylerinin (Karakuş, 2003) azaldığı belirtilmiştir. Berg (2003), yaptığı araştırmada, ergenin bakımını yapan öz veya üvey anneye duyduğu yakınlık, benlik değerini yükselttiğini ve daha sağlıklı bir kişilik geliştirdiğini tespit etmiştir. Çelikoğlu (1997) ise, üvey bir

ebeveynin oluşu ve ayrı olduğu ebeveyni görme sıklığı ile benlik saygısı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Bu çalışmada özellikle örneklem grubunda çoğunluğun boşanmadan sonra ebeveynlerinin tutumu ile ilgili olarak “ annesinin ilgili, babasının ilgisiz” olduğunu belirtmesi ve Türk Medeni Kanununa göre de özellikle velayetin çoğunlukla anneye verilmesinin de etkili olduğu düşünülmektedir. Fakat buna ek olarak ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin boşanma olduktan sonra ebeveynlerinin tutumlarına göre incelenmesi sonucunda hipokondriasis, depresyon, histeri, psikotik sapma, erkeklik kadınlık, şizofreni, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında da anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bulgular, literatürden elde edilen bulgularla desteklenmemektedir. Yapılan araştırmalarda, boşanma olduktan sonra anne babası tarafından terk edilmeyeceğini düşünen ve ebeveynleri ile sağlıklı iletişim içinde bulunmaya devam eden çocukların daha sağlıklı bir uyum süreci geçireceği düşünülmektedir (Solmuş, 2010). Daha önce yapılan bir çalışmada ise anne-baba boşanma durumu ve anne tutum düzeyi ortak etkisinin öğrencilerin sürekli öfke ve öfke kontrol tarzlarında; anne-baba boşanma durumu ve baba tutum düzeyi ortak etkisinin ise, öğrencilerin sürekli öfke ve öfke kontrol tarzlarında anlamlı bir fark yarattığı görülmüştür. (Sönmez, 2001).

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaşları arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin, ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerine göre incelenmesi sonucunda sosyo-ekonomik açıdan orta ve ortanın altı düzeydeki bireylerin paranoya düzeyleri sosyo-ekonomik düzeyini iyi olarak değerlendirenlere göre yüksek bulunmuştur. Bu bulguya paralel olarak, ailenin sosyo-ekonomik düzeyleri çocuğun kişiliğini ve davranışlarını etkilemektedir. Çocuğun boşanma olduktan sonra ebeveyninden ayrı olmasına, sosyo-ekonomik düzeyden kaynaklanan sorunlar da eklenince, çocuğun gelecekle ilgili kaygılarının da arttığı düşünülmektedir (Başar, 1996). Uluğtekin (1977) ise yaptığı çalışmada toplumsal ekonomik düzey arttıkça çocukların daha uyumlu kişilik özellikleri geliştirdiğini belirtmiştir. Bununla beraber Erözkan (2009) ise, lise öğrencileri

ile yaptığı çalışmada sosyo-ekonomik düzeyin yükselmesi ile kaygı düzeyinin de yükseldiğini saptamıştır. Hipokondriasis, depresyon, histeri, psikotik sapma, erkeklik kadınlık, psikastenî, şizofrenî, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeylerinde ise sosyo-ekonomik düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Elde edilen bulgular literatür taramasıyla karşılaştırılınca özellikle yüksek sosyo-ekonomik düzeyin çocukların ebeveynleri arasındaki maddî sorunlardan etkilenme oranını da azalttığı düşünülmektedir. Yine sosyo-ekonomik düzeyin yüksek olması çocuğun içinde bulunduğu yaşam standartlarının bozulmamasını sağlamakta bu da olumsuz etkileri daha da azaltmaktadır.

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri annelerinin ve babalarının eğitim düzeylerine göre incelendiğinde lise ve altı ile üniversite düzeyinde eğitime sahip ebeveyni olan kişilerin hipokondriasis, depresyon, histeri, psikotik sapma, erkeklik kadınlık, paranoya, psikastenî, şizofrenî, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu araştırma sonucunda annelerinin ve babalarının eğitim düzeyi ve kişilik örüntüleri arasında ilişki bulunamaması, anne ve babanın eğitim düzeyinin düşük veya yüksek olmasından çok anne-baba ve çocuk arasındaki ilişkinin kaliteli ve sağlıklı olmasının bu konuda daha etkili ve belirleyici bir durum olabileceğini düşündürmektedir. Özellikle eğitim seviyesi yükseldikçe daha kapsamlı ve daha uzun süre mesai gerektiren işlerde çalışan ebeveynlerin çocuklarına ayırdıkları süreyi azaltması da bu konuda bir tartışma sorusu olarak öne çıkabilmekte ve ileriki çalışmalara da bir temel oluşturabilmektedir.

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin boşanmanın üstünden geçen süreye göre incelenmesi sonucunda bireylerin hipokondriasis, depresyon, histeri, psikotik sapma, erkeklik-kadınlık, paranoya, psikastenî, şizofrenî, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Boşanmanın üstünden geçen sürenin, çocuğa etkileri üzerine yapılan çalışmalarda farklı bulgular ortaya konulmaktadır. Çocuğun boşanmaya verdiği tepkilerin daha çok çocuğun içinde bulunduğu yaş (Bilir, Dabanlı, 1981), ebeveynler

arasındaki boşanmanın öncesinde ve sonrasında yaşanan çatışmaların derecesi (Amato, Loomis ve Booth, 1995) ve cinsiyete göre farklılık (Leupnitz, 1979) gösterdiği belirtilmektedir. Burada özellikle örneklem grubunu oluşturan kişilerin 20-27 yaş arasında olduğu ve bu kişilerin ebeveynlerinin onlar 18 yaşından daha gençken boşandıkları göz önüne alındığında aradan geçen sürenin uzun olmasının da boşanmanın etkilerini hafifletmiş olabileceği varsayılmaktadır. Özellikle örneklem grubunda ebeveynleri 10 yaş ve daha küçükken boşanmış kişilerin ebeveynleri 10 yaşından sonra boşanmış kişilere göre daha fazla olmasının da burada etkili bir faktör olduğu düşünülmektedir.

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin boşanmadan sonra bireylerin annelerinin ve babalarının başkalarıyla tekrar evlenmesine göre incelenmesi sonucunda bireylerin hipokondriasis, depresyon, histeri, psikotik sapma, erkeklik kadınlık, paranoya, psikasteni, şizofreni, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bununla beraber Karahan, Özcan ve Ağlamaz' ın (2009) yaptıkları çalışmada annesi ya da babası üvey olan çocukların saldırganlık düzeylerinin diğer çocuklara göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgunun sebebi olarak da üvey anne ya da baba ile kurulan iletişimin öz anne-baba ile olan iletişim kadar nitelikli olamayacağı olarak ileri sürülebilmektedir.

Ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerinin boşanmadan sonra anneleri ya da babaları ile yaşamalarına göre incelenmesi sonucunda bireylerin hipokondriasis, depresyon, şizofreni, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatür incelendiğinde boşanmaların çoğunlukla babanın evden ayrılmasıyla sonuçlandığı için cinsiyete uygun rol model eksikliği yaratan boşanmanın, erkek çocukların uyumunu olumsuz yönde daha fazla etkilediği; depresyon, karşı koyma ve dürtüsel hareket etme gibi belirtileri içine alan olumsuz davranışları daha fazla gösterdikleri belirtilmektedir (Harold ve Conger, 1977, Emery, 1982, Hoyt ark, 1990, Reid ve Crisafulli, 1990, Jennings ark, 1991; akt. Özen, 1998). Bununla beraber boşanmadan sonra anne

yoksunluğu yaşayan ergenler; ilişki kurduğu insanları kaybetme korkusu içindedirler ve kendisine yapılan her engellemeye karşı hassastırlar. Bu durum ergenin arkadaşlarıyla uyumunu da güçleştirebilmektedir. Baba yoksunu olan ergenler ise çoğunlukla kendine güvensizdirler. Akranları ile ilişkilerinde zorlanmakta ve çeşitli sosyal uyum sorunları yaşayabilmektedirler (Akduman ve Cantürk, 2007).

Ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri algılanan sosyo-ekonomik duruma göre incelendiğinde sosyo ekonomik düzeylerini iyi olarak değerlendiren bireylerin erkeklik-kadınlık düzeyleri, sosyo-ekonomik düzeyini orta ve ortanın altı olarak değerlendirenlerden yüksek bulunmuştur. Bireylerin hipokondriasis, depresyon, histeri, paranoya, psikotik sapma, psikasteni, şizofreni, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatürde bu konuyla ilgili doğrudan bir bulgu bulunmamasına rağmen Cohen ve arkadaşları (1990) çalışmanın sonucundan farklı olarak; sosyo-ekonomik düzeyin düşük olmasının çocuklarda problem davranışların içelleştirilmesinde önemli bir etken olduğunu belirtmektedirler.

Ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri bireylerin annelerinin eğitim durumuna göre incelendiğinde annelesi lise ve altı mezunu olan bireylerin erkeklik-kadınlık düzeyleri annesi üniversite mezunu olanlardan düşük bulunmuştur. Bu kişilerin hipokondriasis, depresyon, histeri, psikotik sapma, paranoya, psikasteni, şizofreni, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatürde anne eğitim durumunun erkeklik-kadınlık düzeyine etkileri ile ilgili araştırmalara rastlanmamıştır. Örneklem sayısı arttırılarak bu konu ile ilgili çalışmalar yapılarak literatüre de katkıda bulunulmasının sağlanabileceği düşünölmektedir.

Ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri babalarının eğitim durumuna göre incelendiğinde ise babası lise ve altı mezunu olan bireylerin

histeri düzeyleri babası üniversite mezunu olanlardan düşük bulunmuştur. Bireylerin hipokondriasis, depresyon, paranoya, erkeklik kadınlık, psikotik sapma, psikasteni, şizofreni, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatüre bakıldığında ise babanın eğitim düzeyi yükseldikçe babalığa yönelik ilgi ve tutumun daha sağlıklı olması (Seçer, Çeliköz ve Yaşa, 2007; Poyraz, 2007) onun çocuklarıyla daha olumlu ilişkiler kurmasını sağlayacak, çocuk yetiştirme ile ilgili daha bilinçli olmalarını ve onlarla gelişimlerini olumlu katkı sağlayıcı şekilde vakit geçirmelerini sağlayacaktır. Bu doğrultuda babanın eğitim düzeyinin yükselmesinin çocuklarının kişilik gelişimini de sağlıklı yönde etkileyeceği şeklinde ifade edilebilmektedir.

Ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntüleri cinsiyete göre incelendiğinde kadınların psikotik sapma düzeyleri erkeklerin psikotik sapma düzeylerinden düşük bulunmuştur. Kadınların erkeklik-kadınlık düzeyleri, erkeklerin erkeklik-kadınlık düzeylerinden yüksek bulunmuştur. Kadınların hipomani düzeyleri, erkeklerin hipomani düzeylerinden düşük bulunmuştur. Bireylerin hipokondriasis, depresyon, histeri, paranoya, psikasteni, şizofreni, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Erkek bireylerin psikotik sapma düzeylerinin yüksek çıkması literatürdeki bilgilerle paralellik göstermektedir. Erkekler çok fazla dürtüsel tepkiler gösterip antisosyal davranışlar sergilerken, kadınlar daha dolaylı şekilde öfkelerini ifade etmektedirler (Forouzan ve Cooke, 2005).

Ebeveynleri boşanmamış 20-27 yaş arasındaki bireylerin kişilik örüntülerini medeni duruma göre incelendiğinde bekar kişilerin paranoya düzeylerinin, evlilerin paranoya düzeylerinden düşük olduğu bulunmuştur. Bireylerin hipokondriasis, depresyon, psikotik sapma, erkeklik kadınlık, psikasteni, şizofreni, hipomani, sosyal içe dönüklük düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatürde bu konuyla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır ancak Turgay (2003) tarafından ölüm kaygısı ve medeni durum arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında çalışmaya benzer olarak evli bireylerin ölüm kaygısının bekar olanlara oranla daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu durum ile

ilgili örneklem sayısı arttırılarak yapılacak çalışmalar ile ilgili literatüre katkıda bulunmasının sağlanabileceği düşünülmektedir.

Özetle ebeveynlerin boşanması her çocuğun yaşayabileceği bir durumdur fakat bu sürecin nasıl geçirileceği ve çocuğun ileride yetişkinlik döneminde bu sürecin etkilerini nasıl yaşayacağı anne-babasının tutumlarından çocuğun cinsiyetine kadar uzanan geniş bir paradigmada dağılım göstermektedir.

Sonuç olarak bu çalışma özellikle çocukluk döneminde ebeveynleri boşanmış kişilerin yaşadıkları bu sürecin etkileriyle yetişkinlik dönemlerinde nasıl yüzleştiklerini ve uzun süreli bu etkilerin sonuçlarını çeşitli demografik değişkenler açısından vermesi bakımından önem taşımaktadır. Bununla beraber örneklem grubunda ebeveyni boşanmış kişilerin sayı olarak yeterli olmaması ve örneklem grubunun normal dağılım göstermemesi, çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan MMPI ölçeğinin çok fazla sayıda soru içermesi, kişilerin çalışmaya çok fazla katılmaması araştırma bulguları üzerinde olumsuz etkiye sahip olmuştur. Özellikle çalışmanın genellenebilirliği açısından ileriki çalışmalarda daha kısa veri toplama araçları kullanılması ve örneklem sayısının daha yüksek tutulması gerekliliği çalışmanın diğer önemli sonuçları olarak ortaya çıkmaktadır.

BÖLÜM 6

ÖNERİLER

Araştırma İstanbul ili merkezinde yaşayan, ebeveynleri 18 yaşından önce boşanmış ve ebeveynleri boşanmamış 140 katılımcı ile yürütülmüştür. Araştırma daha farklı bölgelerde daha geniş örnekleme uygulanabilirse, verilerin geçerliliği daha çok desteklenebileceği ve genellenebilirliğinin artacağı öngörülmektedir.

Literatürde anne babası boşanmış çocuklar ve ergenlerle yapılan çalışmaların sayısı oldukça fazladır ancak yetişkinler üzerinde yapılan çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Çalışmalar ebeveynleri boşanmış yetişkinler üzerinde yapılarak, literature katkı sağlanabilir.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin kişilik örüntülerini daha detaylı incelemek için daha farklı ölçekler kullanabilir. Böylelikle sorunların daha fazla hangi boyutlarda olduğu ile ilgili bilgi edinebilir. Ayrıca ölçeklerdeki soru sayısının daha az olması çalışmanın güvenilirliği açısından da önem taşımaktadır.

Ebeveynleri boşanmış bireylerin kişilik örüntülerinin çeşitli demografik değişkenler açısından incelenmesinde, üvey kardeşe sahip olup olunmaması bir değişken olarak alınmamıştır. Daha sonra yapılacak olan çalışmalara bu değişken de dahil edilebilir.

KAYNAKLAR

Akduman, G., Akduman B. ve Cantürk, G. (2007). “Ergen Suçluluğunda Bazı Kişisel ve Ailesel Özelliklerin İncelenmesi”, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı Çocuk İstismarı Araştırma Birimi, *Türk Pediatri Arşivi*, 42 (4), 156-161.

Akıntürk, Y. (2003). Türk Medeni Hukuku, Yeni Medeni Kanuna Uyarlanmış Aile Hukuku. 8. Basım, Cilt 2, s. 231; İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Aktaş, A. (2006). Farklı Kültürlerdeki Yöneticilerin Kişilik Özelliklerine Dayanarak Liderlik Anlayışlarının Belirlenmesi: Türk ve Amerikan Otel Yöneticilerinin Karşılaştırmalı Analizi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

Akyüz, E. (1978). Boşanmanın Çocuk Üzerine Etkileri, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara: İlk San Matbaası, 183.

Altundağ, Y. (2013). Anne- Babası Boşanmış Ergenlerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinde Yordayıcı Değişkenler Olarak Yaşam Doyumu ve Yalnızlık, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Adana.

Amato, P. R., & , Keight, B. (1991). Parental divorce and well-being of children: a metaanalysis, *Psychological Bulletin*, 110, 26-46.

Amato, P.R. (1993). Children's Adjustment To Divorce: Theories, Hypotheses and Empirical Support. *Journal of Marriage and the Family*, 55 (1), 23-38.

Amato, P.R., Loomis, L.S., & Booth, A. (1995). "Parental Divorce, Marital Conflict and Offspring Well-being During Early Adulthood", *Social Forces*, 73(3): 895-915

Amato, P.R. (2000). The Consequences of Divorce for Adult and Children. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 1269-1287.

Aral, N. ve Başar, F. (1998). Çocukların Kaygı Düzeylerinin Yaş, Cinsiyet, Sosyo-ekonomik Düzey ve Ailenin Parçalanma Durumuna Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 22 (110), 7-12.

Arıkan, Ç. (1992). Yoksulluk, Evlilikte Geçimsizlik ve Boşanma. Ankara: Şafak Matbaası.

Ay, S. (2000). Birliktelikleri Devam Eden Ailelerin Yapı ve İşlevleri ile Boşanmış Ailelerin Yapı ve İşlevlerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

Bahar, H. İ.(2002). Okul ve Ailede Şiddet , Ankara. Polis Akademisi Yay.

Baltaş, A. ve Baltaş, Z. (1997). Stresle başa çıkma yolları. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Başar, F. (1996). Üvey Ebeveyne Sahip Olan ve Olmayan 10-11 Yaş Grubundaki Çocukların Saldırganlık Eğilimleri ve Kendilerini Algılama Biçimlerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Berg, E. (2003). "The Effects of Perceived Closeness to Custodial Parent, Stepparents and Nonresident Parents on Adolescent Self-Esteem", *Journal of Divorced and Remarriage*, Vol.40. (2003).

Bilir, Ş. Ve Dabanlı, D. (1981). "Ailede Boşanma Vakaları Sonucu Çocukların Geliştirdiği Tepkiler ve Bu Tepkileri Doğuran Faktörler", *Sağlık Dergisi*, Sayı: 12, 193-206.

Bilir, Ş. ve Dabanlı, D. (1990). Ailelerde Boşanma Vakaları Sonucu Çocukların Geliştirdikleri Tepkiler ve Bu Tepkileri Doğuran Faktörler. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Aile Yazıları Birey Kişilik ve Tutum. Derleyenler: B. Dikeçligil, A. Çiğdem. Bilim Serisi 5/3. Ankara.

Bulut, I. 1990. Evlilik kurumu ve aile ilişkileri. Aile Yazıları, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları, 590 , Ankara

Bulut, I.(1990). Parçalanmış Aileden Gelen Çocukların Davranış Özellikleri Hakkında Bir Araştırma, Aile Yazdan, Birey, Kişilik ve Toplum. Derleyen: Beylü Dikeçligil, A.Çiğdem. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Ankara.

Burger, J. M. (2006). Kişilik, Erguvan,Sarioğlu, (Çev.). İstanbul, Kaknüs Yayınları.

Cohen, R., Parmelee, D.X., Irwin, L., Weisz J. R., Howard, P. Purcell, P. Best, A.M. (1990). Characteristics of Children and Adolescents in Psychiatric Hospital and a Corrections Facility. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*,29, 909-913.

Cebiroğlu, R. (1977). Boşanmış Ailede ocuğun Ruhsal Durumu, 13. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel alışmaları, Ankara.

Cüceloğlu, D. (1994). İçimizdeki ocuk. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Cüceloğlu, D. (1996). İçimizdeki Biz. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Cüceloğlu, D. (1998). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çelikoğlu, C. (1997). “Boşanmanın ocukların Benlik Saygısına Etkisinin İncelenmesi”, *Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Demirkan, S. Y., Ersöz, A. G; şen, R. B., Ertekin, E., Sezgin, ., Turgut, A. M., & şehitoğlu, N. (2009). “Boşanma Nedenleri Araştırması”, T.C. Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, Ankara

Demo, D. H., & Acock, A.C. (1996). Family structure, family process, and adolescent wellbeing. *Journal of Research on Adolescence*, 6,457-488.

Dönmezer, İ. (1999). Ailede İletişim ve Etkileşim (2. Baskı). İstanbul:Sistem Yayıncılık.

Dunn, J. Munn (1986). “Siblings Quarrels and Maternal Intervention: Individual Differences in Understanding and Agression”. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 27, 583-595.

Ekşi, A. (1990). ocuk, Genç, Ana Babalar, Ankara: Bilgi Yayınevi.

Elmacı, F. (2001). “Parçalanmış ve Bütünlüğünü Koruyan Aileye Sahip Ergenlerin Depresyon ve Uyum Düzeylerinde Sosyal Desteğin Rolü”, *Yüksek Lisans Tezi*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

Ericson, E. (1963). *Childhood and Society*. NewYork:Norton, 67-68.

Eroğlu, F. (2004). *Davranış Bilimleri*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.

Erözkan, A. (2009). *Elementary Education Online*, 8(3). 809-819, İlköğretim Online, <http://ilkogretim-online.org.tr> The Predictors of Loneliness In Adolescents.

Forouzan, E., & Cooke, D. J. (2005). Figuring out la femme fatale: Conceptual and assessment issues concerning psychopathy in females. *Behavioral Sciences and the Law*, 23, 765-778.

Frost, A. ve Pakız, B. (1990). "The effects of Marital Disruption on Adolescent: Time as a Dynamic", *American Journal of Orthopsychiatry*, 60 (4), 544-555.

Geçtan, E. (2002). *Psikanaliz ve sonrası*, İstanbul:Metis.

Gladdings, S.T. (2002). *Family Therapy-History, Theory and Practice*. Ohio: Merrill Prentice Hall.

Güleç, Y. (2002). "Ergenlerin Öfke Yaşantıları, Benlik Algıları ve Akademik Başarı İlişkileri", *Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gülerce, A. (1996). *Aile olgusu: Türkiye'de ailelerin psikolojik örüntüleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Hetherington, E. M., M. Cox, and R. Cox. 1982. Effects of Divorce on Parents and Children. In M. Lamb (ed.), *Nontraditional Families*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Hortaçsu, N (1991). *İnsan İlişkileri*, 3. Basım, Ankara: İmge Kitabevi.

Hökelekli, H (2008). Psikolojiye Giriş. Bursa: Düşünce Kitabevi Yayınları.

İstengel, A. M. (2006). Okul Rehber Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri Ve İş Stresleri Arasındaki İlişki Düzeyinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Karahan, T, Özcan, K, Ağlamaz, T. (2015). Lise öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Anne Babanın Birliktelik Durumu, Öz Üvey Oluşu ve Yaşamda Öncelikli En Önemli Değer Algısı Açısından İncelenmesi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22 (1), 211-229.

Karakuş, S. (2003). *Ana babası boşanmış ve boşanmamış çocukların depresyon düzeylerinin incelenmesi ve okul başarısına yansımaları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir

Karancı, A., N., Dirik, G., ve Yorulmaz, O. (2007) Eysenck Kişilik Anketi–Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formunun (EKA-GGK) Türkiye’de Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. Türk Psikiyatri Dergisi, Cilt: 18, Sayı: 3, Sayfa: 254-261.

Karaoğlan, B. (1997). *Boşanmanın Gencin Kişiliğine Etkisi*, (Yüksek Lisans Tezi), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 2.Baskı. Nobel Yayınları: Ankara, s.77.

Kaya, Ş. (2006). *Quality of Life in Turkey: A Comparative Analysis with the European Union Members States*, (Yüksek Lisans Tezi), Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Keskin, I. (2007). Boşanmanın sosyolojik ve psikolojik nedenleri ve boşanmanın ortaya çıkardığı sonuçlar (Niğde ili örneği). Yüksek lisans tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kuyucu, Y. (2007). “ Boşanmış Ailede Yetişen Ergenlerin Bilişsel Çarpıtmalarıyla Benlik Değeri Arasındaki İlişki”, *Doktora Tezi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Kültür, Y. Z. (2006). Ortaöğretim Kurumlarındaki Yöneticilerin Liderlik Stilleri ve Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Leupnitz, D.D. (1979). “Which Aspects of Divorce Affect Children?”, *The Family Coordinator*, 28(1), 79-85.

Maccoby, EE ve Mnookin, RH (1992), *Division of Children's Dilemmas housing. Legal and Social*, Cambridge, MA: Harvard University Press.

Madden-Derdich, D.A. ve Leonard, S.A. (2000). Parental Role Identity and Fathers Involvement in Coparental Interaction After Divorce: Father's Perspectives, *Family Relations*, 49,311-318.

Nazlı, S. (2003). *Aile Danışmanlığı (2.Baskı)*, Ankara: Nobel.

Olmuş, G. Ö. (2001). Ergenlerin, aile içi psikolojik örüntülere göre sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Öngider, N.(2006). Evli ve Boşanmış Ailelerde Algılanan Ebeveyn Kabul veya Reddinin Çocuğun Psikolojik Uyumu Üzerindeki Etkileri. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Özdemir, O, Özdemir, P. G, Kadak, M. T, & Nasıroğlu, S. (2012). Kişilik gelişimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4).

Özen, Ş.D. (1998). Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Çocukların Davranış ve Uyum Problemleri ile Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rolü. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özgüven, İ. E. (2000). Evlilik ve aile terapisi. Ankara: PDREM Yayınları.

Özgüven, İ.E. (2001). Ailede İletişim ve Yaşam. Ankara: PDREM Yayınları.

Özgüven, İ.E (2014). Evlilik ve aile terapisi. Ankara: NOBEL Yayınları

Özkan, Z. (2004). NLP Teknikleriyle Aile Sorunlarına Çözüm Önerileri. İstanbul: Hayat Yayınları.

Öztürk, S. (2007). Anne-babası boşanmış 9–13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocukların benlik saygısı ve kaygı düzeyleri ilişkisi. Yüksek lisans tezi. 9 Eylül Üniversitesi.

Richardson, S. and McCabe, M. P. (2001), “Parental Divorce During Adolescence and Adjustment in Early Adulthood”, *Adolescence*, 36(143): 467-489.

San-Şentürk, S. (2010). Liseli Ergenlerin Yalnızlık Algısının Sosyal Beceri, Benlik Saygısı ve Kişilik Özellikleri Bağlamında Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Seçer, S., Çeliköz, N. & Yaşa, S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarına yönelik tutumları. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18, 425-438.

Senemoğlu, N. (2004). Gelişim Öğrenme Ve Öğretim. 9. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi.

Senemoğlu, N. (2007). Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Gönül Yayıncılık.

Sevi, E. S. (2009). Psikobiyolojik Kişilik Modeli ve BeşFaktör Kişilik Kuramı: Mizaç Ve Karakter Envanteri (TCI) İle Beş Faktör Kişilik Envanterinin (5FKE) Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Smart C. and Neale B. (2000). "It's My Life Too" Children's Perspectives on Post-Divorce Parenting, *Family Law*, 30:163-169.

Solmaz, T. (2010). Bağlanma, Evlilik ve Aile Psikolojisi, Sistem Yayıncılık, İstanbul

Sönmez, F. (2001). "Anne-Babası Boşanmış Ergenlerle Anne- Babası Boşanmamış Ergenlerin Benlik İmgelerinin Karşılaştırılması", *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

şenyuva, H.ř. (2007). Aydın İlinden Alınan Normal Bir Örneklemede Kişilik Bozukluklarının Yaygınlık Çalışması. (Psikiyatri Uzmanlık Tezi). Adnan Menderes Üniveristesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.

şirvanlı Özen, D. (1998). *Eşler Arası Çatışma ve Boşanmanın Farklı Yaş ve Cinsiyetteki Çocukların Davranış ve Uyum Problemleri İle Algıladıkları Sosyal Destek Üzerindeki Rolü*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Taku, K., Tedeschi, R.G., Cann, A., Calhoun, L.G. (2009). The Culture of Disclosure: Effects of Perceived Reactions to Disclosure on Posttraumatic Growth and Distress in Japan. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 29, (10), 1226-1243.

T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (2015). Aile Yapısı Araştırması (2015 Tük Verilerinden). Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.

Turgay, M. (2003). Ölüm Korkusu ve Kişilik Yapısı Arasındaki İlişki. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Türk medeni kanunu, 2001.

Türkarlan, N. (2007). Boşanmanın Çocuklar Üzerine Olumsuz Etkileri ve Bunlarla Başetme Yolları, Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi. (Sayı 11), s. 99.

Türküm, A. S., Kiziltas, A., Biyik, N., & Yemen, B. (2005). The investigation of university students' perceptions about family functioning. *Educational Sciences: Theory & Practice, 1*, 253-262.

Uluğtekin, S. (1977). Çocuk Yetiştirme Açısından Ana-Baba-Çocuk İlişkileri, Ana-Baba Davranışlar ile Çocuğun Saldırganlık ve Bağımlılık Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Ünlü, S. (1993). Aile Yapısı ve İlişkileri. 12.06.2013 , [http:// books.google.com](http://books.google.com).

Wallerstein J.S. and Kelly, J.B. (1980). The Effects of Divorce on the Visiting Father Child Relationship. *American Journal of Psychiatry. 137*, 153-154.

Wallerstein J.S. and Kelly, J.B. (1980). *Surviving the Brake Up: How children and Parents Cope With Divorce*, New York: Basic Boks.

Wiseman, R. S(1975). Crisis Theory and The Process of Doverce Social Casework, 56, 4, 205-212.

Wolfinger, N.H. (2003). Family Structure Homogamy: The Effects of Parental Divorce On Partner Selection and Marital Stability. *Social Science Research*, 32, 80-97.

Yavuzer, H, (2006). Çocuk Psikolojisi, 29. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yazgan İ, B. Yerlikaya, E.E. (2013). Kişilik kuramları (2. Baskı). İstanbul: Pagem Akademi.

Yörükoğlu, A. (2000). *Değişen Toplumda Aile ve Çocuk*, (6. Baskı). İstanbul: Özgür Yayınları, 86-87.

EKLER

EK 1: Demografik Bilgi Formu

EK 2: Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (Örnek Form)

EK 1:

Bu çalışma, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji dalında Yrd. Doç. Dr. Melis Seray Özden- Yılıdırım danışmanlığında Yüksek Lisans Öğrencisi Gamze Tezcan tarafından yüksek lisans tezi kapsamında yürütülmektedir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular kimlik belirtmeden grup olarak incelendiğinden sizden kimliğinizi belirtecek bilgiler istenmemektedir. Yapmış olduğum bilimsel araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği için maddeleri içtenlikle ve eksiksiz olarak yanıtlamanız önemlidir. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyarak, sizin için en uygun olan cevabı (X) ile işaretleyiniz.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Psikolog Gamze Tezcan

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1) Cinsiyetiniz? Kadın () Erkek ()

2) Yaşınız?

3) Medeni Durumunuz?

Bekar () Evli () Boşanmış ()

4) Öğrenim Durumunuz?

1. Okur-yazar değil ()
2. Okur-yazar veya ilköğretim mezunu ()
3. Ortaokul ya da dengi bir okula devam etmiş ya da bitirmiş ()
4. Lise veya dengi bir okula devam etmiş ya da bitirmiş ()
5. Üniversite ya da yüksek okula devam etmiş ya da bitirmiş ()

5) Babanızın öğrenim durumu nedir?

1. Okur-yazar değil ()
2. Okur-yazar veya ilköğretim mezunu ()
3. Ortaokul ya da dengi bir okula devam etmiş ya da bitirmiş ()
4. Lise veya dengi bir okula devam etmiş ya da bitirmiş ()
5. Üniversite ya da yüksek okula devam etmiş ya da bitirmiş ()

6) Annenizin öğrenim durumu nedir?

1. Okur-yazar değil ()
2. Okur-yazar veya ilkokul mezunu ()
3. Ortaokul ya da dengi bir okula devam etmiş ya da bitirmiş ()
4. Lise veya dengi bir okula devam etmiş ya da bitirmiş ()
5. Üniversite ya da yüksek okula devam etmiş ya da bitirmiş ()

7) Size göre ailenizin ekonomik durumu hangisi ile nitelendirilebilir?

Çok iyi () İyi () Orta () Ortanın altı () Kötü ()

8) Kendiniz dahil toplam kardeş sayısı:

Tek çocuğum () 2 kardeşiz () 2'den fazla kardeşiz ()

9) Daha önce psikolojik yardım aldınız mı?

Evet () Hayır ()

10) Anne babanız boşandıığında kaç yaşındaydınız?

11) Anne babanız boşandıktan sonra hangi ebeveyniniz ile yaşadınız?

Annemle () Babamla ()

12) Beraber yaşamadığınız ebeveyniniz ile görüşmeye devam ettiniz mi?

Evet () Hayır ()

13) Beraber yaşamadığınız ebeveyniniz ile görüşmeye devam ettiyseniz, ne sıklıkta görüştünüz?

Haftada en az 1 kere () Ayda en az 1 kere () Yılda en az 1 kere () Hiç ()

14) Boşanmadan sonra anneniz tekrar evlilik yaptı mı?

Evet () Hayır ()

15) Boşanmadan sonra babanız tekrar evlilik yaptı mı?

Evet () Hayır ()

17) Boşanmadan sonra ebeveynlerinizin size karşı tutumlarında bir farklılık algıladınız mı?

- () İkisi de bana karşı daha ilgili oldu.
- () Bana karşı annem daha ilgili, babam daha ilgisiz oldu.
- () Bana karşı babam daha ilgili , annem daha ilgisiz oldu.
- () Her ikisi de bana karşı ilgisiz oldular.
- () Her ikisi de eski tutumlarını sürdürdüler.

EK 2:

Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri (Örnek Form)

Başla demeden bu defteri açmayınız.

Bu kitapçıkta sıra ile numaralanmış bir takım sorular bulacaksınız. Her soruyu okuyarak KENDİ DURUMUNUZA GÖRE DOĞRU YA DA YANLIŞ olup olmadığına karar veriniz. Vereceğiniz karara göre her sorunun cevabını cevap kağıdına işaretleyiniz. Sağ tarafta verilen cevap kağıdını gözden geçiriniz. Soruya vereceğiniz cevap sizin durumunuza göre doğru ya da çoğu zaman doğru ise D harfi ile altına rastlayan aralığı (sağdaki örneğe bakınız) karalayınız. Sorunun cevabı sizin durumunuza göre yanlış ya da genel olarak doğru değilse Y harfi altına rastlayan aralığı (sağdaki örneğe bakınız) karalayınız

1. Teknik yazılardan hoşlanırım.
2. İştahım iyidir.
3. Çok defa sabahları dinç ve dinlenmiş olarak uyanırım.
4. Kütüphaneci olarak çalışmayı seveceğimi sanıyorum.
5. Gürültüden kolayca uyanırım.
6. Cinayet haberlerini okumaktan hoşlanırım.
7. Çoğu zaman el ve ayaklarımın sıcaklığı iyidir.
8. Günlük hayatım beni ilgilendirecek şeylerle doludur.
9. Bugünde hemen hemen eskisi kadar iyi çalışabiliyorum.
10. Çoğu zaman boğazım tıkanır gibi olur.
11. İnsan rüyalarını anlamaya çalışmalı ve kendini onlara göre ayarlamalıdır.
12. Polis romanlarından ya da esrarengiz yazılardan hoşlanırım.
13. Büyük bir sinir gerginliği içinde çalışırım.
14. Ayda bir iki defa ishal olurum.
15. Arasına söylenemeyecek kadar ayıp şeyler düşünürüm.
16. Hayatta kötülükler hep beni bulur.
17. Babam iyi bir adamdır.
18. Pek seyrek kabız olurum.
19. Yeni bir işe girince kimin gözüne girmek gerektiğini öğrenmek isterim.
20. Cinsel yaşamımdan memnunum.
21. Zaman zaman evi bırakıp gitmek istemişimdir.
22. Arasına kontrol edemediğim gülme ve ağlama nöbetlerine tutulurum.
23. Tekrarlanan mide bulantısı ve kusmalar bana sıkıntı verir.
24. Kimse beni anlamıyor.
25. Şarkıcı olmayı isterim.
26. Başım derde girince susmayı tercih ederim.
27. Bazen kötü ruhların beni etkileri altına aldığını hissedirim.
28. Kötülüğe kötülükle karşılık vermek prensibimdir.
29. Çoğu kez midem ekşir.

30. Bazen canım küfretmek ister.
31. Sık sık geceleri kabus görürüm.
32. Zihnimi bir iş üzerinde toplamada güçlük çekerim.
33. Başımdan çok garip ve tuhaf şeyler geçti.

ÖZGEÇMİŞ

İsim: Gamze Tezcan

Doğum Yeri ve Tarihi: İstanbul - 15/12/1990

Öğrenim Durumu

ÜNİVERSİTE : Haliç Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans(2015-)
Okan Üniversitesi- Psikoloji Bölümü - (2007-2011)

LİSE : Özel İstek Vakfı Atanur Oğuz Lisesi (2003–2007)

Yabancı Dil ve Düzeyi

İngilizce

Yazma: İyi

Okuma: Çok iyi

Konuşma: İyi

Katıldığı kongreler - Seminerler- Eğitimler

Okan Üniversitesi Psikoloji Günleri 2007-2011

14. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi (4 gün)

13.Uluslararası Psikoloji Öğrencileri Kongresi

Zor Vakalarla KDT (2 gün)- CBT İstanbul-

OKB Tanı ve Tedavi Semineri

İletişim ve Beden Dili Teknikleri

Psikanalitik Bakışlar 5- Baba İşlevi

Kognitif Terapi Yönelimli Klinik İlk Görüşme ve Terapi Becerileri-CBT İstanbul

Kognitif Terapi İlkeleri ve Depresyon Tedavisinde Uygulanması-CBT İstanbul

Kognitif Terapinin Anksiyete Tedavisinde Uygulanması-CBT İstanbul

Kognitif Terapinin OKB Tedavisinde Uygulanması- CBT İstanbul

Deneyimsel Oyun Terapisi—1.modül -Psikoloji İstanbul

Objektif Testler Eğitimi

Stajlar- Projeler- İş Deneyimleri

01.06.2016-

Özel Sağlıklı Yaşam Polikliniği (Psikolog)

04.08.2014- 28.05.2016
(Psikolog)

Yeni İkizler Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi

01.10.2011- 01.12.2011

Prof.Dr. Bengi Semerci –Stajyer Psikolog

01.08.2011- 26-08.2011

İstanbul Cerrahi Hastanesi- İnsan Kaynakları Staj

18.12.2010 -19.12.2010

Dr. Leslie Sokol'un, "Zor Vakalarla KDT" workshop

EBEVEYNLERİ 18 YAŞINDAN ÖNCE BOŞANMIŞ VE BOŞANMAMIŞ BİREYLERİN KİŞİLİK ÖRÜNTÜLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI VE ÇEŞİTLİ DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

ORIJINALLIK RAPORU

% 14	% 12	% 2	% 8
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	% 3
2	Submitted to Beykent Universitesi Öğrenci Ödevi	% 1
3	library.cu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
4	kutuphane.pamukkale.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
5	acikarsiv.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	acikerisim.selcuk.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 1
7	www.istanbulsaglik.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
8	dergipark.ulakbim.gov.tr	% 1

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Melis Şenyıldırım
Melis Şenyıldırım